

Politseilehit

Sõidua autod
 Veo autod
 Mootorid

ESINDAJA EESTIS: **JOACH^M CHRIST^N KOCH**
 TALLINN, VENE TÄN. 12. TELEFON 478-63

Kas Teie teate,

et Eesti raadioabonentidel on kasutada maailmas ainulaadne soodustus raadiomaksu tasumiseks?

Kui Teile teeb raadiomaksu korraka tasumine raskusi, siis küsige enesele postiasutusest pildil kujutatud maksukaart ja kleepige sellele poolaasta jooksul ja vähehaaval Eestis käibel olevaid postmarke kuni järgmisel tähtpäeval tasumisele tuleva summa väärtuseni ning esitage see kaart ühes raadiolooga postiasutusele raadiomaksu tasumiseks.

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 5 (556)

Tallinnas, 20. märtsil 1940

XIX aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Elu — surm — ülestõusmine. — Mida politseiametnik võib teha kahjutule vältimiseks. — Kõ õpiseid ja tähelepanekuid Helsingis. — Raadiojäneste jahil — V. Põlder. — Kunstiaasta puhul — Adamson-Eric. — Kasulaps. — Mõrv metsateel. — Harjumuskurjategijate karistamisest ja parandamisest — jm.

Kevadveed

ELU – SURM – ÜLESTÕUSMINE

Maa ja taeva ning igaviku
probleemid igivanades
usundites ja rislikirikutes

Kannatuse ja kaduvuse ning võitlusvõidu ja ülestõusmise probleemi ümber keerlevad neil päevil üksikute ja rahvaste mõtted. Suurreede müsteerium ning kannatuse Kolgata ja samas kevadlik uuestisünd ja ülestõusmine on kõigil aegadel olnud üksikute ja hulkade vaimse uuestisünni lätteks ning elutahte ja tegevusjõu ergutajaks. Eriti tänane aeg, kevad 1940 oma sõjakeerise ja sellega kaasaskäiva häda, surma, kannatuse ja hävimisega ning samas ahervartele ülesehitatava elu tekkimine teeb ülestõusmise ja kevadpühad inimestele lähedasiks nende suurte pühade tõsises ja väärtuslikus sisus ja olus.

Juba kauges minevikus, muistsete rahvaste elus avaldus suur igatsustung kõige elukauni, päikese-paistelisuse ja kevadelulise järele. Needki inimesed ja rahvad olid surelikud ning inimese surma ja kaduvuse ümber hõljusid saladuslikud intuiitiivsed aimused ja oletused jäävast elust ning tulevast ja igavesest maailmast. Maa, mida inimene tallas, ja taevas, mis ülal kättesaamatus kauguses nii ihaldusväärseks näis, see tekitas pinget ja sisendas probleeme ning aimusi, mis nõudsid lahendust oleva ja jääva, nähtava ja nähtamatu ümber. Ühel vanal rahval Ida-Aafrikas on jutt sellest, kuidas maa ja taevas on rääkinud teineteisega. Maa olnud ennevanasti taldriku sarnane, kuna sinav taevas kõrge võlvina tema kohale kinnitatud. Taevas oli maale nii kättesaamatult kaugel... Maa aga tahtis taevaga kõnelda ja see igatsus kasvas tal viimaks nii suureks, et ta kõigist raskusist hoolimata hakkas taeva poole liikuma. Ta jõudis üha kõrgemale ning jõudis viimaks eesmärgile.

Kaua aega rääkis maa taevaga. Siis pidi maa oma endisele asupaigale pöörduma. Tagasirännakul väsisid mõned maaosad pikast teereisist ja jäid kaaslasist maha. Nad seisavadki tänini taeva ja maa vahel kui tunnistajad, et kord on maa taevaga rääkinud ja kokku puutunud. Need on mäed, mis maha jäid ja ühes enesega sünnitasid ka orud. Need mäed on Kilimandžaro, Meru ja Page. Need tunnistajad on tummad, nad vaikivad, ja seepärast ei tea keegi seda, millest maa kord taevale rääkis.

Maa ja taeva, inimeste ja jumalate, kõrguste ja sügavuste, oleviku ja igaviku probleemide vahel on liikunud kõigil aegadel inimeste mõtted ning nende küsimuste üle on kirjutatud tuhandeid raamatuid, vaieldud, võideldud ja mindud surmagi.

Surma küsimus-probleem tuleb esmalt teravamalt nähtavale egiptlaste juures. Egiptlased kui põlluharija rahvas aimas jumalaid ja vägevaid võime esiti loomades. Hilisemal ajal tõusid loomadest paremad jumalad kõrgemale ning said enestele asupaigaks inimesed ja taevakehad. Osirisest sai

viimaks päikesejumal, keda peeti puhtuse, valguse, headuse ja õiguse sümboliks. Üks väiksemaid jumalaid Set tappis Osirise ja nii tuli maailma surm. Horus, Osirise poeg, äratas oma isa surmanest lummuvalemitega. Sellest ajast peale sai surm osaks igale inimesele. Samuti kui Osiris, nii võis ka iga surnud inimene uut elu alata. Surnu toodi Osirise surnute-kohtu ette, kus Osiris 42 kohtunikuga mõistis kohut. Kohtuniku ette ilmudes pidi surnu tunnistama: „Vaata, ma tulen sinu juurde ja toon sulle tõtt ja tunnistust patust hoidumiseks!“ Kui hing Osirise ees õigeks mõisteti, siis läks ta õndsate maale. Seal võis vaga egiptlane viljarikastel põldudel ja haljastel aasadel nautida oma elu ja tööõõmu.

Eeltoodust nähtub, et juba varaseimal ajal, millest säilinud kirjalikke andmeid, oodati ihulikku ülestõusmist ja sealpoolset elu. Ka maeti inimesi haudadesse meie mõiste järele, kuid surnu seltskondliku kuuluvuse kohaselt. Püramiidikujulistesse haudadesse maeti kuningaid, nn. maastabadesse rikkaid ja kuulsusi ning harilikke surelikke maeti üldhaudadesse, mis olid kaljurahnudes.

Hindude juures elas surnu varjuna endise elukoha läheduses. Hiljem tekkis neil ka õpetus allmaailmast kui kurjade karistamiskohast ja taevast kui vagade ja kannatanute õndsusmaast. Budha juures leiame eriti kannatuse häda ning kannatuse läbi pääsemisest „paremale hingemaale“.

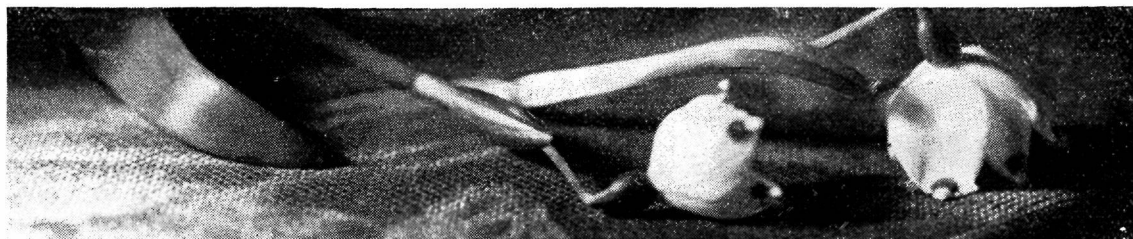
Ristikiriku seisukohalt on taeva ja maa vahelised probleemid ning oleviku ja igaviku sõltuvus lahendatud Kristuse surma ja ülestõusmisega. Siingi on oma eri seisukohti, mis jagunevad 4 hüpoteesi: varguse, varjusurma, subjektiivse ja objektiivse visiooni teooriad, milles ühed väidavad, et jüngrid tulnud öösel ja varastanud Kristuse hauast, teised, et Jeesus on varjusurma surnud ja siis üles tõusnud, ja et osa jüngreid on näinud küll üksikult või kollektiivselt visioone tema ülestõusmisest. Need seisukohad on aga positiivse usuteaduse poolt ka ümber lükatud.

Siin tuletatakse meelde, kuidas looduses kõik sügisel närbub ja kaob, ent kevadel jälle uued eod ja taimed tärgavad ning hääbumise ja taaselustumise protsess jätkub vahetult aastast-aastakümnetesse ning nii edasi aegade lõpuni. Ja nagu energia on igavene ja hing surematu, pidi Kristus esimeseks saama inimeste seas, kes oli ihulikult surelik, kuid hinge ja igaviku seisukohalt igavene, ning seega surnuist üles tõusma, et oma missiooni ja väevarikka Kolgata kannatusega kogu inimkonna eest viia võitu surmast ellu ning olevikku siduda igavikuga ja inimest oma üleloomuliku ülestõusmisega lähendada Jumalale.

Esimeste jüngrite kohta üteldakse, et kui nad nägid Jeesust üles tõusnud olevat, olid nad sündinud nagu uuteks inimesteks, täis mehisust, usku ja selgitatud maailmavaadet. Ülestõusmise sisulisest selgitusest on apostel Pauluse sõnad 1. Kor. 15; 41—44. „Ise on päikese selgus ja ise on kuu selgus, ja ise tähtede selgus, sest ühel tähel on enam selgust kui teisel. Nõnda on ka surnute ülestõusmine; kaduvas põlves külvatakse ihu, hukkaminemata põlves äratatakse see üles. Auta külvatakse, au sees äratatakse üles; nõtruses külvatakse, väes äratatakse üles. Lihalik ihu külvatakse, vaimulik ihu äratatakse üles; sest on lihalik ihu ja on vaimulik ihu“.

Ning ristilöödud ja ülestõusnud Kristuse nimel tehakse kristlikus maailmas kuulutustööd ja kuulutatakse Kristuse surma läbi pattude lunastust ja igavest elu Matteuse evangeeliumi alusel: „Minge ja tehke jüngriks kõik rahvas, neid ristides Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel. Ja neid õpetades pidama kõik, mis mina teile olen käskinud. Ja vaata, ma olen igapäev teie juures maailma otsani.“

U. S.

Mida politseiametnik võib teha kahjutule vältimiseks

Masendava vaatepildi pakub maanipõletav kahjutuli. Vaid minuteid kestvaise leegihaardeisse ja hajuvasse suitsupilve kaovad põlised varad, eluajal kogutud väärtused, isegi inimelud.

Kustunud ahervartel nukrustavad norutundelisiks muutunud kahjukannatajad. Üle nende aga nagu kuulduks painajalik raskusvaimu kõmisev hüüd: „Kus punane härg maganud, tuntakse aset üheksa aastat!”

Kõik see sunnib ja kihutab ohjeldama tuld. Vallalipääsenud kahju tekitava tulega võitlusse astuma tiivustab inimest kohusetunne ja ligimese armastus. Kuid ka riigivõimu poolt on vara kaitseks antud üldkohustuslikke norme, mis otse sunnivad inimest vältima kahjutuld, kui see ähvardab üldsust või üksikut isikut või varalist julgeolekut.

Juba Rooma riigis printsipaadi ajastul (27 a. e. Kr. — 284 a. p. Kr.) praefectus vigiliae otseste ülesannete hulka kuulusid ka tuletõrje ülesanded.

Tänapäeval meil on seadusega pandud tuletõrjeasjanduse üldine juhtimine kogu riigis Siseministrile, kes teostab seda Politseitalituse kaudu. Viimane omakorda teostab tuleohu vältimise järelevalvet ja abi korraldust prefektide ja nende allorganite kaudu.

Tuletõrje seaduse (RT. 1936, 39) § 12 dikteerib, et kuni tuletõrje saabumiseni korraldab ja juhatab tulekustutus- ja päästetöid politsei või omavalitsuse esindaja.

Et vältida kahjutuld, tuleb eelkõige vaadelda, millest on tingitud kahjutuled.

1938. a. statistiliste andmete järgi on põhjustanud kahjutuld hooletus — 37%, teadmata juhtumid — 21,3%, tahmapõlemine — 16,6%, korratud tuleasemed — 12%, elekter — 2,6%, plahvatus — 2,6%, liigkütmine — 2%, isesüttimine — 2%, äike — 2%, kuritahtlik väljakutse — 1,3% ja süütamine 0,6%.

On vana tõde, et parem on kahjutuld vältida, kui lahtipääsenud tuld kustutada.

Kuna politseile on pandud suured ülesanded kahjutule vältimiseks, seepärast peaks olema igal politseiametnikul oma piirkonna kohta varem läbimõeldud kava kahjutule kõrvaldamiseks, samuti ka ohtude vältimiseks.

Lahingu eel teeb iga juht kava enne kallaletungile või kaitsele asumist. Kahjutuli aga annab soovõrd kiire välklöögi, et kahjutule paigal kava valmistamine osutub ajapuudusel võimatuks.

Politseiametnik peab juba varem läbi mõtlema, missugused on ta ülesanded ja korraldused: 1) enne tuld, 2) tule ajal, 3) tule järel.

Kahjutule vältimiseks tuleb suurt rõhku panna tuleelseile korraldusile ja nõudeile. Tuleb panna tähele oma piirkonna-rajooni asendit ja elamute asetust. Tuleb nõuda, et teed oleksid läbitavad ja korras ning ei tekiks takistusi tuletõrje- ja sanitaarautode kahjutulepaigale sõidul. Paraku on nähteid, et aguleis, vähemates linnades ja asulates loobitakse lumi talvel kõnniteelt sõiduteele, kuhjatakse lumevalle ja -hangi ning seepärast muutuvad niigi kitsad tänavad läbipääsematuiks. Edasi olgu teada veevõtmiskohad, tuletõrjeabinõude asupaigad, alarmseadised ja kahjutule teatamise kohad.

Kui aeg vähegi lubab, tuleb teostada aastas 1—2 korda rajoonis kinnisvarade kontrollimist. Üteldakse küll, et oma silm on kuningas, kuid võõras silm näeb palju paremini vigu ja puudusi. Selles mõttes politseiinspektor Liiti soovitus järgi olgu politseiniku silm nagu imejapump. Kinnisvarade kontrollimisel tuleb jälgida, et väravad ei oleks kitsad, ega puid teedel ees, ega madalaid puuksi, mis takistaksid tuletõrjeautode ligipääsu põlevaile elamuile. Tuleb nõuda, et majanumbrid oleksid nähtaval, et oleksid pitsimaja telefoninumbrid väljas iga maja juures. On vajalik vabapääs veekatkendajate juurde. Kus veevärgid puuduvad, tuleb nõuda, et vesi oleks kättesaadaval kas tünnides või mujal, samuti vajalikud on ka pootshaagi ja redeli olemasolu. Tuleb hoolega järele vaadata, kas pööning on korda seatud, kas on olemas vajalikud kodused tulekaitseabinõud, kas korsten terve, kas sundmääruse kohaselt vajalikult on puhastatud korstnad ja lõõrid. Pidada silmas, et hoovis ei vedeleks tuldvõtvat prahi-, risu- ja laastuhunnikuid. Kontrollida, et prügikast oleks sundmääruse nõudeile vastav, kuna on tihti olnud juhtumeid, et prügikast on süttinud tulistest sütest ja turbatuhast. Korteris tuleb vaadata, et küttekolded oleksid korras, plekk pliidi-suu ees, truupid puhastatud, et pliidi ees ei vedeleks lahtist küttematerjali, uksekardinaid, voodivaipu ja et lapsed ei mängiks tikkudega ja tulega. Tiku läbi on linn maha põlenud.

Tisleritöökodade, saeveskite ja ehituste, kui väga sagedaste tulesõttade juures, võib leida, et puumaterjal, laastud, pilpad ja takud on segi paisatud, kusjuures ainuke mahavisatud tikk või suitsuots võib

Kodanike soove pühadeks politseile

1. Vargapoiss soovib kõige soojemast südamest, et kõik politseiametnikud veedaksid kodus mugavalt muinadepühi, siis oleks ka temal pühaderõõmu.

2. Mõnigi peremansel arvab, et politseinik, kes „nüsama jõude jahutab tänaval“, võiks pühade puhul vähemalt tema pakid ja manadekorvid koju kanda.

3. Paljude aguliemandate palvaimaks südamesooviks on, et politseinik kordki oleks kena ja viiks sõbranna naaberkorterist vähemalt pühadekski arestimajja.

4. Majaperemehed ja majahoidjad soovivad, et tuleks niisugune seadus, mille järgi politseinikud peaksid

pühi veetma kodus lõbutsehes. Siis ka nemad võiksid luuad, labidad ja liivakastid nurka heita ja pühaderõõmu maitseda.

5. Viinaviskaja sooviks on, et pühade ajal oleksid politseinikud alati käepärast. Ja siis, kui tarvidus tuleb, nad talutaksid tema väsinud kere mitte urestimajja, vaid koju puhkama.

6. Kõiki neid kodanike ilusaid pisisoove ei saa aga politseinik täita. Tema täidab vaid rahva üldist soovi — valvab, et ka pühade ajal valitseks kõikjal kord ja rahu.

põhjustada kahjutule. Ka kustutamata lubi on vihmaste ilmade puhul tekitanud lahtist kahjutuld, samuti on plahvatanud katusetõrvajail tõrv pajas. Konstaabel, kes käib kontrollimas ehituslubasid ja maja-plaane, võib siin nõuda korraldust ja juhtida tähelepanu väärnähetele.

Harilikest kahjutuledest, mis sageli esinevad, võib nentida — kevadel: kütiste tegemisest ja tiku-päberossiotste hooletult mahaviskamisest on süttinud rohkulu, mets, raba, õle- ja heinakuhjad. Sügisel ja talvel pakuvad tuleohtu ülekuumendatud pliidad, esikutes ja tubades petrooleumilambid, vigased korstnad, milledest süttivad pöõningul pöõningukolu ja heinad (maal). Maal juhtub sageli kahjutulesid loomade sööt-misel laternatulest, laast- ja õlgkatusest, kuhu lenna-

nud sädemed madalaist ja vigaseist korstnaist, rehepeksumasinat sädemepüüdjateta korstnaist, praepannil põlemaplahvatavast rasvast ja valveta jäetud küttekoldeist.

Tööstusis, laevakajuteis, restoran-võõrastemajade numbritubades ja kabinetides, autodes on tulnud süttimisi piibust ja päberossist.

Üks juhtlause ütleb, et piipu tuleb valvata nagu varast öösel, muidu riisub see puupaljaks! Ka eeltähendatud väärnähete kordadel tuleb politseiametnikul rakendada sundmäärust tuleohtu vältimiseks. Siin tuleb ka sõnadega õpetada ja hooletuid hoiatada ning puudused lasta kõrvaldada.

Avalikele ettekandeile, loteriidele, näitemüükidele ja näitusile scabumisel tuleb politseiametnikul, samuti

ka tuletõrjevalvel järele vaadata, kas määratud tulekustutusabinõud on kohal ja tarvitamiskorras. Juhtumel, kui tulekustutusabinõud peaksid olema rikkis või hoopis puuduvad, tuleb ettekandekorraldajalt või vastutajalt nõuda nende kordaseadmist või hankimist. Tuletõrjevalvet kontrollib ka politseiametnik, vaatab järele, kas vastav arv tuletõrjujaid on kohal ja vastavate abinõudega varustatud. Samuti jälgib politseiametnik, et ei suitsetataks kohal, kus see määrusega on keelatud, ega tehtaks lahtist tuld.

Kuigi kõik ettevaatusabinõud on võetud tarvitusele, võib siiski kahjutuli ette tulla. Kahjutule tekkimisel politseiametnik asugu hoogsalt kustutama kahjutuld käepärast leiduvate vahenditega, kuni veel tuli on algamas või väike. Otsekohe tuleb jõuda selgusele, kas on ohus inimesi ja loomi ning päästa need esmajärjekorras. Ta rahustagu inimesi, et ei tekiks paanikat hirmuohu tõttu. Ta kuulaku järele, kas ei ole tule läheduses lõhkeaineid, bensiini, tulekardetaivaid õlisid, ja kui need on olemas, tuleb eemaldada.

Politseiametnik võtab abiks tuletõrjujate vähesusel eraisikuid. Tuletõrje seaduse järgi on suurema kahjutule ja metsakahjutule korral politsei nõudel kohustatud kustutus- ja päästetöödest osa võtma elanikud 17—60 a. vanuses ühes neil käepärast olevate kustutusabinõudega. Tulekustutuseks moodustab politseinik veeandmiseks edasiandeaheliku ämbritega. Ta jälgib, et kahjutulepaigale sõitis oleks tuletõrjeautodel eesõigus, kuna kahjutulepaigale rutates tuletõrjeautol ei tarvitse silmas pidada kiiruse norme ega keelumärke.

Kahjutulepaigal kustutustööde juures on politseiametnikul alljärgnevad tähtsamad ülesanded:

1) Abinõude tarvitusele võtmine ja tulekustutustööde juhatamine kuni tuletõrje saabumiseni.

2) Korrapidamine. Kõrvaldab uudishimulikud kõrvalised isikud või rakendab need kustutustõhe. Valvab, et teed oleksid vabad, et ei sõidetak üle voolikute ega ei takistataks sellega tuletõrje tegevust.

3) Toimetab põlevast majast päästetud varade kaitset ja valvab, et vargad ei varastaks väärtasju.

4) Teostab ümberkaudsete majade kaitset ja teeb korraldusi tulelevimise piiramiseks.

5) Kutsub kodanikke ja abijõude abiks tulekustutamiseks.

6) Kutsub kohale Punase Risti auto vigasaanute äraviimiseks.

7) Toimetab juurdlust tulepõhjuste selgitamiseks.

Tulekustutustööde lõpetamisel vaatab politseiametnik järele, et kahjutulepaigale jääks julgestusvalve võimaliku taastuleoahu vältimiseks. Ta vaatab järele, kas kahjutule teatamise võrk on otstarbekohane. Jälgib, et täidetak ehitussundmääruste ja tulekaitse sundmääruste nõuded, jõuab selgusele, kas sõidutee on korras ja veehankimine ning sõidukorraldused otstarbekad. Ta teeb korralduse, et kahjukanatajad saaksid kätte tulest päästetud vara. Kahjutulepaigal huvitab kõiki küsimus: „millest tekkis kahjutuli?“ Politseiametnik selgitab juurdlusega, kas kahjutuli oli tingitud hooletusest, korratuist küttekoldeist, sädemete ja tahmapõlemisest, piksest, süütamisest, elektrist, tolmupõlemisest, plahvatusesest, isesüttimisest või muist põhjustist. Politseiametnikud teostavad tuletõrjeriistade korrasolekut ülevaatusena ja annavad kodanikele selgitust tuletõrje-aastapäeva ja tulekaitseäädala puhul sõnavõtude ja kõnedega.

KODANLIKU ÕHUKAITSE ÕPISEID JA TÄHELEPANEKUID

Helsingis

Kodanliku õhukaitse tegelikuks teostamiseks on väga suure tähtsusega praegusaja sõdadest kogetud õpised, kogemused ja tähelepanekud.

Šveitsis ilmuva eriajakirja „Õhukaitse“ 2. jaanuarikuu numbris on pealkirja all „Õpiseid Helsingist“ toodud nii mõndagi huvitavat kodanliku õhukaitse tegevusalalt Soomes, eriti aga õhurünnakuist Helsingile ja teistele Soome linnadele.

Eriti otstarbekaks peetakse Soomes linnadest kaugel asetsevaid õhuvaatlusposte ja kiirelt töötavat alarmi- (häilitus-) süsteemi, kuid mõlemaid nõudeid

on raske Soome rannäärseis linnades tegelikult teostada.

Harilikult on süütepommid 1—6 kg rasked, kuid õhurünnakuil Soomes on mõnikord tarvitatud ka 50 kg süütepomme.

F'ugasspommidest on kasutatud peamiselt 50—100 kg, kuid ka 200 kg raskusi ja kahel üksikjuhtumil isegi 300-kilogrammilisi pomme.

Väga huvitavad on šveitsi ajakirja poolt toodud andmed Soomes õhurünnakuil allavistatud pommide

mõjust ja kaitsest nende vastu, mida pakuvad õhukaitsevarjendid ja harilikud elamute all olevad keldrid.

Tähendatud ajakirja järgi oleksid need andmed järgmised: Helsingi tehnikaülikool purustati raskete pommidega ja süüdati põlema, ilma et need pommid oleksid tunginud keldrisse. Üks viiekordne üürimaja selle ligidal, mis tabati samal ajal mitmest pommist, purustati külje poolt maani, kuid ka siin jäi kelder puutumata. Kõigil teisel juhtumel võidi tähele panna, et õhust allavisatud pommid tungisid vaevalt kaugemale kui kolmandale majakorrale, väga harva aga kuni teise või esimese majakorraneni. Põhjust tuleb küll vist otsida pommide suhteliselt kergest kaalust ja nende langetamise madalast kõrgusest, s. o. 75—150 m.

Soome õhukaitsejuhtide nõuannet elanikkonnale, et minna õhualarmi puhul kiirelt keldrisse, alumisele majakorrale või mõne tugeva kivist hoovivärava võlvi alla varjule, tuleb antud olukorras lugeda otstarbekaks.

Õhurünnakuil 30. novembril ja 1. detsembril m. a. sai surma Helsingis 80 isikut ja 160 vigastada, 15 hoonet purustati kas täielikult või osaliselt, 11 hoonet põles maani ja 233 hoonetele tekitati fassaadi vigastusi.

Inimesist, kes olid varjule läinud kas varjendisse (ka harilikesse keldrisse) või avalikele väljakuile palkidest ehitatud ja pealt kaetud kaevikuisse, ei saa-

nud ükski surma! Üks 100-kg pomm langes 20 m kaugusele sarnase kaeviku sissekäigust, kuid kaevik ja keegi seal viibijaist ei saanud kannatada. Otseseid tabamusi sellisele kaetud kaevikuile pole olnud. Soome vastavate asjatundjate arvates võimaldavad sellised ettevalmistustööd küllalt väärtuslikku suhtelist kaitset linnaelanikele — eeskätt just kuulipilduja tule vastu, seepärast ehitatakse seal nüüd kõikjal kiiremas korras hulgaliselt sarnaseid kaetud kaevikuid.

Õhukallaletungidest tekitatud kahjutulesid on kohalik tuletõrje suuremalt jaolt suutnud kustutada. Otsarbetuks on osutunud hoonete tulevalvurite paigutamine katuseile ja pööninguile, sest süüte- ja fugasspomme pillutakse just hoonete pihta; pealegi osutusid hoone tulevalvurid võimetuiks sarnaste suurte süütepommide vastu. Viimasel ajal on Soomes antud korralduste põhjal ka maja kodanliku õhukaitse tegevkonddlased kohustatud õhurünnaku eel varju otsima keldreis ja alles õhurünnaku möödudes saadetakse vastavad KÕ tegevkonddlased keldrist välja, et kindlaks teha õhurünnakust tekitatud vigastuste ulatust ja iseloomu.

Šveitsi lehe andmeil olevat tänapäeval Soomes, kus juba 12 a. eest alustati õhukaitse organisatsiooni loomist, 300 väljaõpetatud õhukaitsejuhti, kes omakorda on jagatud 40 sektsiooni. Siia hulka pole arvatud politsei, tuletõrje ja haiglate õhukaitse teenistust.

V. PÖLDER

Raadiojäneste jahil

*Politseiametnike töötulemusist
loata raadiokuulajate avastamisel*

Oma teiste ülesannete kõrval on politseiametnike kohuseks ka järelevalve teostamine nn. raadiojäneste üle — kasutamisoalata raadiokuulamise või sellekohase loata raadio-vastuvõtuseadme ülesseadmise või selle kasutamise kui üldises korras jälitatava süüteo (KrS. § 385¹) vastu võitlemine. Eriti on see ülesanne Raadioaparaatide müügi ja hoidmise määruse § 7 (RT. 1938, 103, 889) pandud välispolitseile ja Posti-Telegraafi- ja Telefonitalitusele postiametkonna kaudu.

Raadio-vastuvõtuseadme ülesseadmiseks ja kasutamiseks peab vastuvõtuseadme ülesseadja (omanik) või kasutaja omama Raadio Ringhäälingu kasutamise määruse (RT 1938, 103, 892) § 1 ettenähtud raadioloa, välja arvatud samas ettenähtud erandid, kes selleks ei vaja luba. Loata raadiokuulajaid võetakse ettenähtud korras vastutusele. Nende loata raadiokuulajate avastamiseks ja nende vastu võitlemisel on politseil tulnud töötada käsikäes Riigi Ringhäälingu juhatuse ja postiametkonnaga, kellele kuulub maksuliste raadiolubade väljaandmine ja kontroll nende üle.

Endise O/Ü. Raadio Ringhäälingu ülemineku Riigi Ringhäälingu kätte 1. juulil 1934 pandi kehtima ka kindlam ja kõvem kord järelevalve teostamises loata raadiokuulajate üle.

Raadio Nõukogu otsusega 31. augustist 1934 võeti vastu ja pandi kehtima ka Riigi Ringhäälingu väliskontrolöride teenistusse võtmise ja neile tasumaksimise juhtnõõrid. Vastuvõetud juhtnõõride kohaselt laiendati loata raadiokuulajate väliskontrolööri ülesandeid peale posti- ka politseiametnikele, kes avaldasid nõusoleku avastamise tasu eest neid ülesandeid täita.

Väliskontrolööri ülesandesse kuulub:

- 1) Loata kuulajate jälitamine ja nende kindlaks-tegemine.
- 2) Detektor- ning ühe- ja kahelambiliste aparaatide omanike lubade kontrollimine ja jälitamine, et ei kasutataks kõrgema tariifi alla kuuluvat aparaati.

- 3) Loobunud kuulajate jälitamine.
- 4) Raadiokuulajate informeerimine aparaatide, antennide, maaühenduste, lampide ja vooluallikate kasutamise alal.
- 5) Riigi Ringhäälingu korralduste täitmine.
- 6) Kontrollimise ja informatsiooni alasse puutuvate juhtnööride ja eeskirjadega tutvumine.

Need juhtnöörid kinnitati Teedeministri poolt 1. sept. 1934 ja pandi ka politseiametkonnas kehtima (ringkiri 26. sept. 1934 nr. 2249-P).

Nende ridade kirjutajal oli kõnelus politseiametkonna töötulemuste kohta loata raadiokuulajate avastamise üle Riigi Ringhäälingu üleriigil. raadiokontrollööri R. Esopiga, kes lahkelt avaldas mõningaid andmeid oma kokkuvõttest ja vaatlusist sel alal, milliseid andmeid käsitan allpool.

Jälgides üldkontrollööri poolt koostatud aastaaruandeid, paistab, et arvuliselt rohkem on loata kuulajaid avastanud postiametnikud, mis võib-olla on tingitud ka sellest, et postiametnikud oma ameti tõttu on asjale lähemal, pääsevad kergemini ligi postkontorites olevatele raadioabonentide nimekirjadele ja on alalises ühenduses üldkontrolli keskusega.

Siiski on paljud politseiametnikud võtnud asja küllaltki tõsiselt ning oma tavalistel ametikäikudel jälitanud ja avastanud ka loata raadiokuulajaid. Üldkontrollör tähendas loata raadiokuulajate avastamise suhtes, et tema teab mitmeid rajoone, kus keegi ei julge sarnast „keelatud vilja“ maitsma hakata, sest sealse konstaabli silm pidavat olema liiga „läbitungiv“.

Riigi Ringhäälingu üleriigil. raadiokontrollör R. Esop teeb pidevalt maakondades kontrollisõite, külastades muuseas kontakti loomiseks ka kohalikke politseijuhte ja rajoonikonstaableid, andes neile tarbekorral juhatusi ja juhtnööre raadiojäneste avastamiseks ja tutvustades

neid vastavate uute võtetega ja märkides üles need politseiametnikud, kes asuvad oma rajoonis sel alal teotsema.

Võttes viimase nelja aasta kokkuvõtted vaatluse alla, näeme, et sel alal on olnud tulemusi, nimelt loata raadiokuulajate avastamisi politseiametnike poolt on olnud järgmiselt:

1936	—	14	politseiametnikul	—	34	avastust
1937	—	37	“	—	57	“
1938	—	35	“	—	43	“
1939	—	59	“	—	88	“

On ka selgunud, et mitmed politseiametnikud on avastanud loata kuulajaid, kuid ei ole sellest teatanud Riigi Ringhäälingule, jäädes ilma neile määratavast avastamistasust.

1939. a. avastati politseiametnike poolt 88 loata raadiokuulajat ja nende avastajaiks oli 59 politseiametnikku järgmiselt:

Tallinna-Harju prefekt.	—	14	politseiametn.	25	avastus.
Tartu-Valga	“	—	8	“	13
Viru-Järva	“	—	7	“	12
Viljandi-Pärnu	“	—	11	“	13
Petseri-Võru	“	—	13	“	14
Lääne	“	—	4	“	7
Saare	“	—	1	“	1
Narva	“	—	1	“	3

Kokku: 59 politseiametn. 88 avastus.

Kokkuvõttes ei ole näidatud neid 1939. a. avastatud loata raadiokuulajaid, kellede asjad seni on veel kohtus pooleli ja kelle kohta pole veel jõustunud kohtuotsus, kuid nende arv ei peaks arvustikku palju muutma.

Nagu eeltoodust nähtub, on raadiojäneste avastamisel ja tabamisel välispolitseil küllaltki tõhusat tööd tehtud ja selle areng näitab tõusutendentsi politsei töös.

KUNSTIAASTA PUHUL

Adamson-Eric

Kristjan Raua nimeline kunstiaasta, mis kuulutati välja 3. märtsil k. a., kestab 1. märtsini 1941. Mõte, korraldada kunstiaastat, kerkis päevakorralt paar aastat tagasi. Tookord jäi tegelik algatus tulemata, kuigi asja põhimõtteliselt sõeluti avalikult küllaltki põbjalikult. Neist tookordseist mõttevahetustest pääses mõjule arvamus, et ei jätku terve aasta kestel üleriigiliselt kujutavate kunstide alal vastavaid üritusi, milledega sisustada kunstiaastat, ja et seepärast oleks otstarbekam korraldada vaid kunstikuu. Viimane mõte jäi realiseerimata, olgugi et raske oleks praegu kindlaks teha, mis siin olulisemaks takistuseks oli, sest isegi tookordsed kunstiaasta vastased ei olnud kunstikuu korraldamise vastu.

Vahe tookordse kavatsatud kunstiaasta ja praegu väljakuulutatatu vahel seisneb selles, et käesolev algatus tuli kunstnike eneste poolt, seega kunstist kõige enam huvitatud ringkonnast, mitte ametlikult poolt. Ehkki kunstiaasta peakomitee on loodud iseseisva asutisena omaette seltskondlikul alusel, jääb aasta tuumakus olenevaks siiski kunstnike kutse- ja intiimorganisatsioonest, nende oma algatustest ja koostööst kunstiaasta peakomiteega.

Kuid kunstiaasta hüüdlauseid — „Enam osatähtsust kunstile“ ja „Kunst rahva sekka“ — võivad rahuldaval määral teostust leida vaid siis, kui kogu meie haritlaskond üle riigi sellele kaasa tunneb ja kohal ilmutab oma algatust. Meie suurtes keskustes pole kahtlemata ka väljastpoolt raske kunstiaasta kasuks mõndagi teha, kuid vähematesse asulatesse, valdadesse, maakoolidesse jne., sinna ei küüni kindlasti loomisel oleva kunstiaasta büroo jõud, kuigi arvatavasti peale Tallinna ja Tartu tuleb kohalike komiteede võrk küllalt laialdane.

Kohalike olude tundmine võib koguni võimalikuks teha mõnegi ettevõtte, mis keskusest juhtides on teostatamatu. Võtame näitena kunstinäituse viimise mõnda raudteest kaugemal asuvasse alevikku. Olgu tähendatud, et ka õige piiratud ulatuses rändnäitus kujundab vähemalt 3—4 küllalt mahukat kasti. Juba nende kastide kohale vedu raudteejaamast või lähemast linnast on seotud suurte kuludega, juhtides asja keskoimkonnast. Kohalike olude tundja võib aga korraldada heal juhtumil asja

Kristjan Raua

EDUARD VIIRALT

Kristjan Raua portree. Külmnõel. 1939

vähemagi kulutuseta. Kohal ettevõtlik juht võib kasutada vabatahtlikke küüdimehi või kraamivedu sooritavaid veoautosid. Algul kõige olulisema takistusena näiv tööde veoprobleem on lahendatud minimaalsete kulutustega või koguni tasuta.

Kuid see on õieti vaid üks osa kunsti teest rahva sekka. Teine osa on ikkagi rahva tee kunsti juurde. Kõik need rohkearvulised kunstinäitused ja loengud kunstist, mis on kavatsusel kunstiaasta kestel üle maa, on ainult siis täitnud oma osa, kui neid külastatakse.

Selleks on kõigepealt vaja kunstiaasta suurnäitustele, mis kavatsusel on tuleval sügisel Tallinnas ja Tartus, luua vähemalt samasuguseid soodustusi, nagu seda luuakse tavaliselt sõiduks laulupidudele, põllumajandusnäitustele ja näitusmessidele. Oleme avameelsed, ühelt poolt praegused ajad, teiselt poolt aga kujutavate kunstide ebapopulaarsus teevad vajalikuks, et siin Teedeministerium maksimaalselt vastu tuleks sõidusoodustuste suhtes. Kuid meie pealinna kunstinäituste tavaline külastajate arv ei ole kaugeltki rahuldav, 2000—3000 külastajat näituse kohta, harva 5000—6000, on Tallinna ligi poolteise saja tuhande elanikkonna juures liiga vähe.

Võib-olla ei ole veel küllalt üldiselt teada gruppides kunstinäituste külastamise võimalus soodustatud hinnaga, kuigi üha sagedamini kasutatakse seda moodust. Kindel on, et ühel või teisel viisil tuleks kunstiaastal kunsti-

KR. RAUD

„Kalevipojast“ sõejoonistus

näitustele võimaldada ka tasuta juurdepääs, olgu paaril viimasel näitusepäeval, olgu pühapäeviti pärastlõunat.

Kui raamatuaasta üheks aktsiooniks oli koduste raamatukogude soetamine, avalike raamatukogude võrgu laiendamine ja raamatute kinkimine kodukoha koolidele, siis mitte ainult ei sobi analoogiline kunstiteoste levitamiseviis ka kunstiaasta programmi, vaid see on kunstiaasta peäülesandeid sihi suunas — „Enam osatähtsust kunstile“. Muidugi mõista pole siin nii lihtis oma kodaniku kohust täita kui raamatuaastal, sest vabandavaks ettekäändeks on siin algupäraste kunstiteoste kõrge hind. Kuigi see tõesti nii on, ei puudu aga tegeli-

kult kellelgi võimalus kaasa aidata kunstitööde levikule, kunstimuuseumide rajamisele jne., kuna on loomisel kunstifond sarnaselt raamatufondile ja toetajate liikmete kogu kunstnike keskorganisaatsiooni juurde jne.

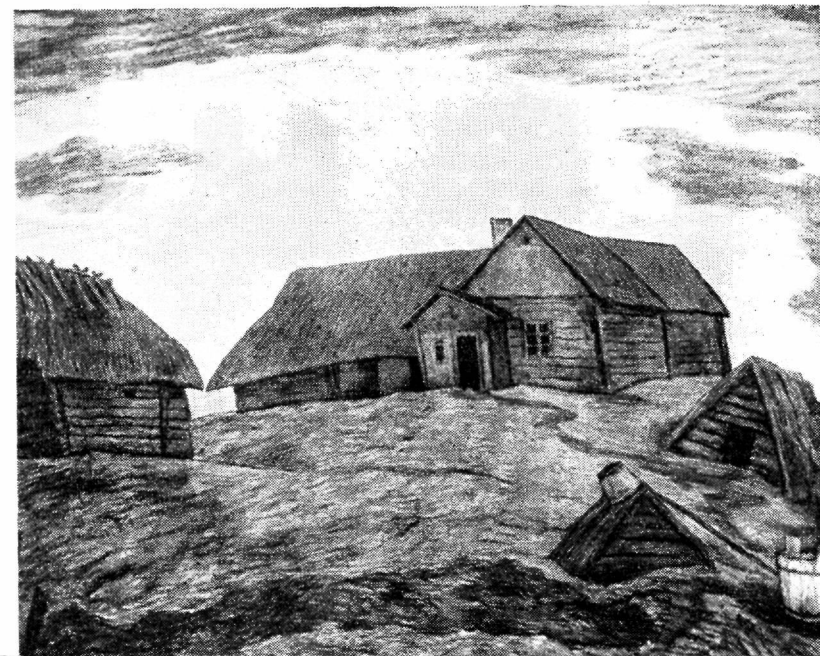
Kultuurkapitalist saadik oleks meie seltskond nagu võõrdunud kunstist, enam kui seda usutakse, paiguti ei pea võrdlust välja praegune olukord meie enne-iseisevusaegsega. Siinjuures on üleliigne rõhutada üldiselt eestlaste jõukuse tõusu võrreldes omaaegsega, kuid Kultuurkapitali olemasolul on kunsti levitamine kujunenud ühelt poolt nagu üheks ametlikuks hoolekandeaasjaks. Käesolevad read ei taha kinni naelutada mitte kunstnike olukorda, vaid kunsti olukorda, mitte propageerida kunstiteoste ostu, kui kunstnike „toetamist“, vaid kui kunsti viimist meie kodudesse, et seega tõsta arusaamist kunstist kui ühest meie vaimuelu avaldusest.

KR. RAUD

„Talu“, sõejoonistus

Võib-olla pole küll kodukaunistamise propaganda otsestelt kahjustanud meie kunstielu, kuid siiski on levinud vaade kujutavale kunstile kui ühele kodukaunistamise avaldusele. Sellest seisukohalt on omandatud viimasel aastail teoseid Kultuurkapitali summadest avalikesse asutisisesse, koguni koostatud meie esindusnäitusi sellelt seisukohalt.

Tahame loota, et kunstiaasta kõigepealt suudab tõsta huvi ja arusaamist kunstist ja et kunstiteoseid omandades kodanikud ei vaataks asjale kui hädavajadusele „kunsti toetada“, vaid kui võimalusele kunstiteoste toomisega oma ümbrusse osa saada neist meie vaimuavaldusist, mis ilmnevad meie maal, skulptuuris ja graafikas.

„ETTEHEITED“

(Moto: Irisejaid leidub alati)

„Politsei ei seisa oma ülesannete kõrgusel! Küsisin politseinikult, kus elab see Maidu-Leenu, kes mehel on Kõru-Kustasel, aga politseinik ütles, et ta ei tea!“

„Politsei kohtlemine jätab soovida! Ametnik peab näitama kodanikule lahket ja rõõmsat nägu — aga kas teie teete seda praegu, härra politseinik!“

„Politsei ei ole vastutulelik! Palusin seda politseinikku, et ta aitaks mul niikaua aega viita, kuni mu kalvaler jõuab kohale, aga ta ei teinud seda!“

„Politsei peab ennast uhkeks! Kutusin selle politseiniku enesega kaasas napsi viskama, aga ta ei tulnud!“

„Politsei häirib kodanikke! Iga kord, kui ma politseinikku näen, hakkab mu südametunnistus püüma tulumaksulehele märgitud valeandmete pärast.“

Õiged kodanikud aga teavad, et meie politsei asub oma ülesannete kõrgusel ja et kõik siin politseile sihitud etteheited on naeruväär- sed.

Kasulaps

Ümber 10 aasta eest ilmus ühes Berliini ajalehes järgmine kuulutus:

Otsitakse kasuvanemaid diskreetse päritoluga lapsele. Makstakse ühekordne kasvatusraha 5000 marga suuruses. Pakkumised saata...

5000 marka pole tühine asi ja nii pole imestada, et lühikese ajaga saabus sellele kuulutusele mitutuhat pakkumist. Pakkumised tulid pensionil olevailt ametnikelt, väikemaapidajailt, lühidalt igasugusesse elukutseisse ja seisisse kuuluvailt isikuil. Mõned neist soovisid last, teised 5000 marka. Ka mõni kelm oli nende hulgas, kes juba ammugi oli otsusele jõudnud, kuidas 5000 marga kättesaamisel kiires korras vabandada lapsest. Kõik kirjutasid, et võivad pakkuda lapsele õnnelikku kodu, head kasvatust ja häid tuleviku väljavaateid. Mõned kirjeldasid üksikasjaliselt oma olukorda, teised sondeerisid ettevaatlikult pinda.

Ka hr. Schulz, väikese maamaja rentnik-valdaja, vastas kuulutusele. Tema abielu oli lasteta ja 5000 marka oleks väga sobinud tema majale kavatsatud juurdeehituse teostamiseks. Miks mitte kasutada niisugust võimalust. Pr. Schulz tegi juba kavatsusi. Külalistuba oli õieti ülearune, seda võis tarvitada väga hästi lastetoana. Ja kui tal oli tegemist köögis, võis ta läbi akna vaadata aeda, kui laps seal mängis. „Aga, Liisbet, laps on ju tõenäoselt veel päris väike“, tavatses härra Schulz siis öelda. Kuid proua Schulz ei lasknud ennast segada. „Lõppeks kasvab laps ka kord suureks“ — oli tema alaline vastus.

Ümber nädala pärast sai hr. Schulz järgneva kirja:

Väga austatud härra, sain Teie pakkumise lapse adopteerimise asjas. Olukorra kirjelduse järgi sobite hästi lapse kasuisaks. Teie ei pane mulle pahaks, kui muretseen enne lõplikku otsustamist Teie kohta andmeid teadetebüroo kaudu, seda enam, et on tegemist lapsega parimast seltskonnast. Pakkumiste suure arvu tõttu ei ole mul kahjuks võimalik kanda ise teadete kogumisega seoses olevaid kulusid. Seepärast pean Teid paluma saata mulle 10 marka teadete hankimise kulude katteks.

Austusega Villi Berger.

Hr. Schulzile, kes oli kokkuhoidlik ja ettevaatlik mees, ei meeldinud see asjaolu. 10 marka ei olnud ju suur raha, aga kui ta hiljem ei saa last enesele, oli ta selle raha asjata kulutanud. Lõppeks võitis siiski pr. Schulz oma vastuväitega: „Aga kirjas seisab ju, et Sina sobid, seepärast pead riskima 10 margaga“. Ja nii läks hr. Schulz järgneval päeval postkontorisse ja maksis 10 marka hr. Villi Bergeri arvele.

Ümber kolme kuu kestel ei kuulnud hr. Schulz asjast enam midagi. Noh, 10 marka läks vett vedama, tõenäoselt on laps saanud ammugi teise isa. Esialgu ei tule juurdeehitusest midagi välja ja külalistuba võib rahulikult jääda edasi külalistoaks. Seda suurem oli tema üllatus, kui ta ühel päeval jälle sai kirja Villi Bergerilt:

Väga austatud hr. Schulz, võin Teile teatada rõõmustava sõnumi — Teie olete valitud lapse kasuisaks. Tulen homme pärast lõunat kell 5 Teie juurde, et läbi rääkida üksikasjaliselt.

Ärritunult jooksis ta oma naise juurde kööki. „Liisbet, saame selle lapse, Liisbet, saame selle lapse“, hüüdis ta jälle ja jälle. Ja kui hr. Berger järgneval päe-

val tuli tema juurde, sai ta teada, et oli tegemist 6-kuise tüdrukukesega. Pr. Schulz oli üliõnnelik, sest nüüd sai ka tema niisuguse väikese olendi, kelle pärast ta alati oli kadestanud teisi naisi. Ja kahe päeva pärast tuli jälle hr. Berger, seekord väikese karjuva olendiga, kelle ta pani õnnest särava pr. Schulzi kätele, ja 5000 margaga, missuguse summa ta luges härra Schulzile lauale. Hr. Schulzi küsimusele, kes on siis lapse ema, naeratas hr. Berger saladuslikult ja ütles: „Seda ei tohi ma kahjuks ütelda.“

Ja nii ei oleks sellest asjast midagi enam jutustada, kui mitte ühel päeval hr. Schulz poleks saanud kohtukutset: „Ilmuda Moabiti kriminaalkohtusse esmaspäeval, 23. aprillil 19... kell 9 tunnistajana Villi Bergeri süüasjas“.

Bergeri süüasjas? Hr. Schulz raputas pead. Ta tundis hr. Bergerit ainult kõige paremast küljest.

Kui hr. Schulz 23. aprillil astus kohtusaali, oli see juba tulvil rahvast. Kaebealuse kohal istus hr. Berger, kes naeratas talle lahkelt. Seejärel, kui kohtu eesistuja oli avanud istungi, kuulati üle esimene tunnistaja. „Vastasin kuulutusele, et tahan adopteerida last ja sain siis kirja, et pean saatma 10 marka teadete hankimiseks. Tegin seda ja siis ei kuulnud ma asjast enam midagi. Arvasin, et kogu asi on tõenäoselt ainult pettus ja läksin politseisse“. Ja teine tunnistaja rääkis sama ja kolmas samuti... ja 23. tunnistaja samuti. Berger istus kaebealuse kohal ja kuulas seda kõike rahulikult ja kannatlikult. Kui kogu süüdistuse raskus oli langenud temale, mängis ta välja oma trumbid. Järgmine tunnistaja oli *Fritz Lehmann*, väikese teadetebüroo omanik. Ta kinnitas, et ta oli saanud hr. Bergerilt isikute nimekirja, kellede kohta ta pidi hankima teateid. Seda oli ta korralikult teinud ja praegu ülekuulatud tunnistajad olevat olnud ka selles nimekirjas. Ja siis kuulis hr. Schulz, et hüüti tema nime, ja ka tema võis kinnitada, et oli saanud lapse ja 5000 marka. Tema ülekuulamine lõppes ja ta võis jälle istuda. Nüüd tungis prokurör kallale: „kaebealune, öelge mulle, kust on saadud 5000 marka ja kes on lapse ema“. Berger tõusis ja ütles naeratades: „5000 marka on saadud lapse emalt ja kes ema on, seda ei tohi ma kahjuks ütelda“. Prokurör oli nõutu, sest kaebealusena ei vannutatud Bergerit. Kui Bergeri kaitsja oli kiitnud oma kaitsealuse suurt inimlikkust ja seda, et ta oli muretseenud õnnetule lapsele ausad ja tublid vanemad, läks kohus nõupidamisele.

Eesistuja kuulutas kohtuotsuse: Kaebealune mõistetakse õigeks, sest tunnistajate ütluste varal tehti kindlaks, et kaebealune on kasutanud raha teadete hankimiseks ja ka täitnud korralikult lapse suhtes enesele võetud kohustused. Kohtukulud võetakse riigikassa kanda. Võitjana lahkus hr. Berger kohtusaalist.

Kui pool tundi hiljem hr. Berger kohtus teadetebüroo omaniku *Fritz Lehmanniga* väikeses kohvikus, tegid nad arve. „Nii siis, *Fritz*, 5758 isikut saatsid igaüks 10 marka, see teeb kokku 57.580 marka. Sellest sai Schulz 5000 marka, lilletüdruk *Potsdami* platsilt 1000 marka lapse eest, nüüd hoolitsetakse vähemalt hästi vaesekese eest, ja ümber 1000 marka andsime välja posti saatemaksudeks ja teisteks kuludeks. Jääb järele ümmarguselt 50.000 marka, tähendab kummalegi 25.000 marka. Tahan varsti jälle teha niisugust äri.“

Pr. Schulz ootas ukse juures oma meest. „Küll on alatu, kuidas inimesed kahtlustasid vaest Bergerit, nii üliausat inimest,“ sõnas mees ja asus lapsevankri juurde, vilistades tasa õrna hällilaulu.

Mõrv metsateel

Oleme harjunud kriminaaljutte lugedes halvustama neis kokkukuhjatud asjaolude ja sündmuste eluvõõrast käsitamist ja mõtlema, et tegelikus elus asjad arenevad palju lihtsamalt. Kuid ka tegelikus elus juhtub kuritegusid, mis oma sündmustikult ja jälitamiskäiguit võiksid olla väga põneva ja haarava kriminaalromaani süžeeks. Allpool esitatud kirjeldus mõrvast, mis korra saadetud 10 aastat tagasi Kalifornias ja tänu sealse rahva erilisele sensatsioonijanule on kohal tekitanud väga palju kõmu, võiks olla üks seesuguseid.

24. märtsi 1930 pärastlõunal maanteetöölised Joseph Wilson ja James Bowie, olles tööl Kalifornia põlis-metsa kulgeval käidaval ja liiklusrohkel maanteel, tegid jubeda avastuse: mõned meetrid teest eemal lamas suure puutüve taga kallisse karumantlisse rietatud naise kõdunenud laip. Toibunud esimesest kohkumisest, mehed tähistasid laiba leiukoha ja ruttasid lähema telefoni juurde, et teatada oma õudsest leiust Humboldti ametivõimudele Eureka, mis asetses 60 miili kaugusel.

Sheriff John W. Runner ja mõrvaasjade kohtu-uuri ja Oscar Swanson sõitsid kiiresti kohale. Teel nad kohtasid Bowied ja Wilsoni, kes juhtisid nad laiba leiukohale.

Enne laiba vaatlusele asumist ametnikud toimetasid hoolsalt teopaiga ja ümbruskonna vaatlust, leidmata midagi olulist. Laiba vaatlusele asudes leiti, et surnu kandis eriti kalleid ja hinnalisi rõivaid ja näis olevat harjunud luksusliku eluga. Tema vanust võis arvata 25 aastale, ning tal olid tähelepanuvääravalt ilusad punased juuksed.

Karumantli all oli surnul hinnaline siidkleit. Sukad olid parimast siidist, samuti kandis ta kallist pesu. Jalas oli ainult üks kõrgekantsaline sataänking, teine leiti maas mõni samm laibast eemal. Imeliku asjaoluna sheriff Runner märkas, et surnu ei kannud kalliskive, kuigi ta näis kuuluvat jõukamasse rahvaklassi.

Kuna laip oli tugevasti lagunenu, oli kohtu-uuri ja Swansonil kohal võimatu määrata surma põhjust. Sheriff Runneri arvates oli naine mõrvatud, sest paistis ebatõenäone, et keegi oleks valinud seesuguse koha oma elu lõpetamiseks. Ka ei leitud laiba juures ega läheduses mingit relva.

Kohtu-uuri ja tegi korralduse laiba toimetamiseks Eureka, kus Humboldti maa-arst dr. Carl Wallace Swanson juuresolekul toimetas aegaviitva ja põhjaliku laiba lahkamise.

Lahkamisel selgus, et naine oli surnud revolvrilasid läbi. Kolbas leiti kuuliauk. .32-kaliibriline kuul oli sisenenud pealtpoolt vasakut silma ja väljunud kukla tagant. Arsti arvates võis olla laipa läbistanud ka veel teine kuul, kuid selles ta ei olnud päris kindel. Nii arst kui kohtu-uuri ja jõudsid üksmeelsele otsusele, et naine oli surnud umbes kuus nädalat tagasi.

Naine oli surnud revolvrikuulist saadud haavasse. Nii palju oli kindlaks tehtud. Jällegi kerkis tülikas küsimus, kas on tegemist enesetapmise või mõrvaga. Kui naine suri enese poolt tekitatud haava, siis oleks pidanud leiduma laiba leiukohal ka relv. Sheriff Runner tegi korralduse laiba leiukoha ümbrus veel kord hoolikalt läbi otsida, mida ka täie põhjalikkusega tehti, kuid tulemusteta. Sheriff nentis, et on tegemist puhtakujulise mõrvajuhtumiga. Ei olnud midagi, mis oleks lasknud oletada enesetapmist. Asjaolud viitasid selgelt mõrvale.

Kuid kes oli see tightsaan-juustega iludus, kes oli metsikult mõrvatud Kalifornia metsas? Miks oli ta

4×10 km teatesuusatamise võitnud Tallinna politseinikud: vasakult V. Särak, L. Rätsep, E. Tarto ja J. Tarto

mõrvatud? Oli ta mõrvatud mujal ja laip veetud metsa, või oli ta mõrvatud metsatihnikus? Kes oli mõrvar? Ja kes oli mõrvatu?

Neid küsimusi esitasid sheriff Runner ja tema kaastöölised. Enne kui juurdlus võis alata, tuli identifitseerida laip. Kuid siin olid ametnikud ummikus. Selle peataoleku juures kõik kontinendi ajalehed töid pikki kirjeldusi salapärasest mõrvast. Rahvas nõudis teotsemist. Kõikjal osutati suurimat huvi mõrva vastu metsas. „Identifitseerige naine! Leidke mõrvar!“ — sagesesid järjest etteheitel politseile.

Kuid sheriff Runneril ei tarvitsenudki oodata kaua, kui politseile hakkas tulema informatsiooni.

Esimese saabunud teate järgi sheriff ja tema kaastöölised pidid veelkord sõitma mõrvakohale, sest keegi teadis seletada, et üks petetud abielumees olevat jälitanud oma naist ja selle armukest metsatihnikus ja tapnud seal nad mõlemad. Järgnes hoolikas otsimine, kuid teist laipa ei leitud.

Teine teade näis olevat väärtuslikum. Eureka bensiinijaama pidaja William Martell rääkis, et 20. veebruaril pärastlõunal, seega ligemale kuus nädalat enne laiba leidmist, ta on märganud maanteel selle koha lähedal, kus laip leiti, parkivat autot ja selle juures ägedasti tülitsevat meest ja naist. Martell on peatanud oma auto ja küsinud, mispärast nad tülitsevad, mille peale naine seletanud ärritatult, et mees on omastanud temale kuuluvat raha. Mitte tundes paari ja arvates, et neil on võib-olla mõni kodune pahandus, ta soovitas neile lakata tülitsemast. Hiljem mees pakkus Martellile klaasi likööri, misjuures viimane silmas, kui mees avas autoukse, autoistmel automaatpüstolit. Seejärel Martell on läinud tagasi oma auto juurde ja sõitnud edasi, omistamata erilist tähelepanu sellele paarile.

Kuigi Martelli seletused vihjasid võimalikule mõrva motiivile, ei aidanud see politseid siiski palju edasi,

sest Martell ei mäletanud autonumbrit ega ka selle vahejuhtumi ligemaid üksikasju.

Möödus kaks päeva, kuid laipa ei suudetud identifitseerida. Tehti igasuguseid võimalikke pingutusi, et avastada, kes on see tightsiaan-juustega mõrva-ohver. Tosinaid inimesi külastas lahkamiskambrit ja esitas oma arvamusi. Mõned ütlesid surnut tundvat, teised seletasid, et nad pole teda kunagi näinud. Kolm isikut olid päris kindlad, et nad on tunnud mõrvatud tütarlast.

Üks neist, Robert Mears, veskipoiss väikesest Crescent City linnakesest Eureka ligidal, kinnitas, et mõrvatu olevat proua Claire Grosen, tuntud ka Claire Greenwoodi nime all. Ta seletas, et proua Grosen olevat 21. veebruaril San Franciscos lubanud talle Crescent Citysse järele sõita, kuid ei ole senini kohale jõudnud. Laip sarnanevat väga proua Groseniga, kinnitas Mears.

Kohe hakati jälitama proua Groseni viibimiskohti pärast 21. veebruari. Nende järelepärimiste olles tolmumas, teatas Eureka kindlustusseltsi maakler Harry Roche, et tema arvates võib tapetu olla Thelma Hughes. Kui talle näidati laipa, ta kinnitas selle olevat tõesti Thelma Hughesi, kes olevat elunenud Arcatas, väikeses linnakeses kümne miili kaugusel Eureka. Seal tal olevat olnud väike hästiminev kohvik. Ühel päeval aga olnud tema kohviku ukсед suletud ning teda polevat enam nähtud Arcatas. Tema kadumise aeg ühtuvat ajaga, millal arvatakse olevat toimunud mõrv.

Andmeid kogudes ja järelepärimisi tehes Hughesi tuttavalt Arcatas selgus, et Roche'i jutt vastas tõe. Thelma Hughes oli lahkunud Arcatast autos kellegi noormehe saatel. See asjaolu laskis ennast väga hästi siduda William Martellilt varem kuulnud jutustusega maanteel tülitsevast paarist.

Ajades pr. Groseni ja Thelma Hughesi jälgi, selgus kolmas arvostamist väärtiv sündmus Reddingist teatati Humboldti politseivõimudele, et seal elunenud keegi pr. Ora Preston, kahe lapse ema, olevat paar kuud tagasi lahkunud Reddingist, arvatavasti Eureka suunas, ning sellest ajast puuduvad temast teated. Algul peeti võimalikuks, et mõrvatu on tõesti Ora Preston, kuna keegi Prestoni tuttavaid kinnitas laiba olevat Prestoni. Varsti selgus selle oletuse ekslikkus, kui üks pr. Prestoni sugulasi, kes Reddingist kutsuti Eureka, võis kinnitada, et temale ettenäidatud laip ei või olla pr. Preston, sest laiba juuksed olid punased, pr. Prestonil aga täiesti mustad.

Igasuguseid andmeid, informatsiooni ja näpunäiteid sai politsei tohtul arvul, kuid kõik see osutus väärtusetuks mõrvatu isiku või mõrvari selgitamisel. Avalikkuse huvi mõrva vastu aga kasvas järjest, kõikjal inimesed rääkisid ainult salapärasest mõrvatud iludusest.

27. märtsil saabus teade Portlandist, Oregonis, et keegi Rose O'Brien on sealt lahkunud detsembris ja sellest ajast jäänud kadunuks. Edasi avaldas Humboldti krahvkonna detektiiv John Lennon, et mõrvatu võib olla Adair Wilson, kelle ta oli vahistanud jaanuaris Eureka ja kes pärast vanglast vabanemist oli kadunud silmapiirilt. Mõrvatul ja Adair Wilsonil olevat palju sarnasust. Mõlemad jäljed, nagu eelmisedki, osutusid jätkunud juurdlusel valeks. Hiljem sai politsei kirja kelleltki naiselt San Franciscost, milles ta väitis tundvat mõrvarit ning soovitas silmas pidada meest nimega Danny. Selle kirja kirjutaja osutus vaimselt anormaalseks.

Kuni selle ajani olid kõik saadud jäljed joosnud liivale ja ametnikud leidsid endid jälle sealt, kust nad olid alanud. Sheriff Runner ja tema mehed töötasid ööd ja päevad. Ükski asjaolu, ükskõik kui tühisena näiv, ei jäänud tähelepanemata.

Ajalehed jätkasid kirjeldusi metsamõrvast, tuues laiba järgi joonistatud pilte ja kirjeldusi mõrvatust,

tehes kõik, mis võimalik, et kaasa aidata mõrvatu isiku ja mõrvari selgitamiseks. Kuid asjata. Ligemale terve nädal kestnud pineva töö järel jõuti kriisini, kus näis, et mõrvar jääbki avastamata ja pääseb karistusest.

Siis segas ennast asjasse Kalifornia kriminaalpolitsei identifitseerimis- ja teadetebüroo. Büroo juhataja, osav ja kogenud kriminalist Clarence Morrill, pakkus oma vilunud ametkonna kaasabi. Juurdluse edaspidisest käigust võttis Morrilli büroo aktiivselt osa. Tutvunud juurdlusmaterjaliga, ta saatis Sacramento, oma peakorterist, korralduse Eureka, mis sealseid mehi algul üllatas, kuid mille olulisest tähtsusest aru saades püüti seda täita.

Laiba kauasest seismisest tugevasti lagunenud sormeotstelt eraldati nahk. See oli tülikas ja piinlikku hoolsust nõudev töö. Ainult üksikuid nahatükikesi õnnestus koorida kõdunenud sormedelt. Saadud väärtuslikud tõendid asetati konserveerivasse lahusesse ja saadeti Sacramento. Humboldti ametivõimud jäid suure põnevusega ootama Morrilli töö tulemusi.

Morrilli laboratooriumis asusid mehed tööle. Nahatükikesed olid palju halvemas seisundis, kui nad algul võisid arvata. Aeg oli peaaegu hävinanud väikesed papillaarjooned. Õnnestumiseks oli vaid üks võimalus miljoni vastu, kuid ka seda tuli kasutada. Saadud nahariismed pildistati ja suurendati vajaliku määran. Mõned osutusid täiesti kasutamiskõlbmatuiks, kuid mõnedest saadi siiski keskpäraseid jäljendeid. Lootusetuna paistva ettevõtte esimene osa oli õnnestunud.

Kuid raskem ülesanne seisis veel ees. Büroo kartoteegis leidsid 60.000 isiku sõrmejäljendid. Kõiki neid tuli hoolsalt võrrelda laibalt saadud nahatükikesist tehtud fotodega. Selleks rakendati kahe päeva kestel kogu asutise ametkond.

Lõppeks saabus hämmastav võit! Naine oli identifitseeritud! Seekord väljaspool igasugust kahtlust. Mõrva ohvri rebenenud ja moonutatud reetlike näpujälgede kaudu saadi teada tema nimi.

Naine, kelle kuulist läbistatud laip oli kuus nädalat lamanud Põhja-Kalifornia metsas, oli proua Minnie („Mickey“) McCoy. Andmed tema kohta näpujälgede kartoteegis tõestasid, et ta oli 1927. a. juulis raurikkumise pärast vahistatud Phoenixis, Arizonas. Tollal ta oli ametnikele seletanud, et ta on 23 aastat vana, sündinud Malburnis, Arkansases. Kohtunik oli teda karistanud 30-päevase arestiga.

Kuid Morrilli kartoteek pakkus veel väärtuslikumaid andmeid. Proua McCoy oli olnud ka üks meeskaaslane tollal, kui ta vahistati, kes ütles enese olevat Joseph Anthony McCoy.

Need andmed ühes mõlema McCoy fotodega osutusid väga väärtuslikeks Humboldti šerifile. William Martell kinnitas, et mehel, keda ta oli näinud tüdrukuga maanteel tülitsemas, olevat palju sarnasust McCoy fotoga.

Sellest oli Humboldti politseile küllalt. Kohe anti Joseph Anthony McCoy kohta välja vangistuskäsk, süüdistades teda Minnie McCoy mõrvamises. Otsimiskirjad McCoy pildiga saadeti kõigisse politseiasutisisesse üle maa, ning mehe tabamist tuli pidada vaid ajaküsimuseks.

Otsitava leidmist hõlbustas märksa ühelt St. Josephi pangalt Missouriist saabunud teade, milles Humboldti politseivõime informeeriti asjaolust, et Minnie McCoy on nende pangas jooksva arvel 89 dollarit. Ühtlasi teatati, et arveomanik Portlandist, Oregonist, olevat mõni päev tagasi taotlenud hoiusumma kättesaamist posti teel, kuid et pangal allkirja ehtsuses on tekkinud kahtlus, ei ole pank nõustunud raha väljastama. Lõppeks telegrafeeris pank Humboldti politseile, et nende poolt on saadatud arve kättesaamist taotlejale kirjalik teade nõudmiseni Portlandi postkon-

torisse, et raha ei saadeta enne välja, kui on kõrvaldatud kahtlus allkirja ehtsuses.

Portlandi postkontoris seatud valve tabaski kirja järele tulnud lühikese, hästiriidetud ja hea välimusega mehe. Ülekuulamisel mees osutas haruldast rahulik-kust ja enesevalitsemist, seletades, et tema nimi on Clarence L. King, 25 aastat vana, sündinud Racineis Wisconsinis, ametilt äritöölaine, ja et ta oli tulnud oma tuttava Mickey McCoy kirja järele. Esimesel ülekuulamisel ta keeldus üldse rohkem seletamast.

Andmete kogumisel Kingi mineviku kohta selgus, et King oli varem karistatud varguse pärast, millise karistuse ta kandis San Quentinis vanglas 1927. a. detsembrist kuni 1928. a. 19. aprillini. Vanglast vabanenud, ta oli pöördunud tagasi Marysville'i, kus kohtas pr. McCoyd, kes pidas seal möbleeritud tube. Marysville'is nad olid elanud koos nagu mees ja naine kuni juunikuuni, millal olid lahkunud pr. McCoyle kuuluva autoga.

Nende tõsiasjade teadaolek politseile pani Kingi lõppeks rääkima. Ta tunnistas, et oli kohanud McCoyd Marysville'is, elanud temaga seal vabaabielus kuni 1928. a. juunini, millal lahkusid, reisides läbi terve rea osariike. Varsti on tekkinud neil tülid ning King tahtnud vahekorda lõpetada, et abielluda oma varema armastatu Eunice Pardee'ga. Sellega McCoy ei olewat nõustunud, vaid sundinud teda ähvardustega jääma. Lõppeks olewat naine nõustunud sellega, et King saa-

dab teda veel kuni Eurekaeni, kus kumbki pidi minema oma teed. Teel Eurekaesse neil olevat alanud suurem tüli, mille kestel Mickey McCoy ähvardanud teda tulistada. Tekkinud rabelemisel relv läinud lahti ning kuul tunginud McCoyle pähe, teda surmates. Kuna King, kui varem kohtu poolt karistatu, kartnud õnnetusest teatada ametivõimudele, kannud ta laiba metsa. Mickey McCoy olewat siis olnud kindlasti surnud.

Kingi süütegu arutas vandekohus tervelt 11 päeva. Ameerika sensatsioonijanusele rahvale oli protsess omamoodi suureks elamuseks, äratades laialdast huvi.

Kohtus King jäi oma eeluurimisel antud seletuse juurde, et McCoy sai surma rabelemisel lahtiläinud relva läbi. Kuid tunnistajate ja ekspertide abil tehti kindlaks, et see ei olnud võimalik. Esiteks McCoy oli paremakäeline, kuid kuul oli tunginud sisse vasaku silma kohalt; arvestades lasu suunda, pidi püstol tulistamishetkel olema sellises seisundis, milles paremakäeline inimene seda hoida ei saa! Teiseks tunnistas laiba lahkamist toimetanud arst, et lasust saadud haav ei olnud surmav, vaid haavatu pidi pärast haava tekitamist elama veel 2 kuni 8 tundi. See oli vastuolus kaebeluse tunnistusega, kes seletas, et Minnie McCoy sai kohe surma ja et ta kohalt põgenedes oli kindel, et naine oli surnud.

Vandemehed leidsid kaebeluse olevat süüdi ning kohus mõistis ta surma.

T. J. Thomas

Bill Carlisle — ameerika rongiröövel

Alljärgnev kokkuvõte kirjeldab ameerika rongiriisuja Bill Carlisle'i tegevust ja on ühtlasi tõendusks, et nii võidakse toimida vaid Ameerikas, mitte mujal.

Need, kes arvavad, et ameerika röövliromantika on juba välja surnud ühes kuulsas bandiidi Jesse James'i mõrvaga, kes teatavasti tapeti ühe ta endise kaaslaste poolt, on sunnitud oma arvamusel loobuma niipea, kui nad loevad rongide-riisuja Bill Carlisle'i imelikku elukäiku, kelle hulljulged riisumised ületasid sajakordselt isegi kuulsas James'i jõugu omad, sest et ta teotses alati üksinda.

Hulk aastaid tekitas too mees tõsist peavalu kogu Wyomingi osariigi politseivõimudele, hoides neid alaliselt pingul oma järjest julgemaks muutuvate tegudega, millede vastu oldi viimaks sunnitud abi otsima ühelt ratsarügemendilt.

Carlisle läks asjaga isegi niikaugemale, et teatas juba aegsasti kavatsitava teo asukoha ning viisi. Käitudes võrdlemisi viisakalt, keeldus ta riisumast rauku, naisi, lapsi, sõdureid. Puutudes kokku politseipatrullide ning ratsaväeüksustega, võitles see hulljulge mees täiesti üksinda ning pääses terve nahaga, vaatamata saadud vigastustele ja raskustele.

Bill Carlisle sündis Chesteris, Pennsylvania osariigis, umbes 47 või 48 aastat tagasi. Juba 20-aastase noormehehana rändas ta Kaug-Läände, kus vaheldumisi teenis cowboy'na Womingi, Montana, Tehhase ning paljudes teistes osariikides. Kuid viimaks tüdines karjamaade üksluisusest ning üksildusest, müütas oma hobuse, loobus oma teenistusest ja lassost ning leidis enesele uue koha Union Pacific liini raudteele vagunisaatjana. Alaliselt ronides ning liikudes mööda kaubavagunite katuseid kõrbe kõrvetava päikese käes või mägedes möllavate külmade lumetuiskude keerises, muutus ka see amet talle vastumeelseks ning 1915. a. lõpul pööras Carlisle jäädvalt selja ausale tööle, valides bandiidikutse. Mõne kuu möödudes oli ta juba omandanud julgeima „üksildase“ bandiidi kuulsuse, keda Metsik-Lääs oli kunagi tunnud. 1916. aasta 7. veebruaril Bill Carlisle saatis kirja Union Pacific raudteevalitsusele, milles teatas, et kahe päeva pärast ta kavatseb peatada ühe reisijate rongi. Ühtlasi tegi ta teatavaks, missugusel kohal ta kavatseb selle teo korda saata. Ehkki raudteevalitsus esialgu võttis selle teate pilkena, pidas ta vajalikuks tarvitusele võtta mõningaid ettevaatusabinõusid.

Nagu hiljem selgus, ei osutunud need ettevaatusabinõud siiski küllaldaselt tõhusaiks, et takistada Billi tema kavatsuse teostamises. 9. veebruaril pärastlõunane rong, mida Carlisle pidi kavakohaselt riisuma, sai tugeva tõuke ja seisatas äkitselt üksildases Switseri maakohas. Rööp-

meil asetses tõke, mida rongijuht ning kütja ühes personaaliga asusid kohe kõrvaldama.

Vaevalt olid nad seda teinud, kui nende juurde astus riisuja. Revolvrit käes hoides sundis ta hämmastunud mehed tagasi ronima veduri peale ning käsutas selle lahti haakida vaguneist, ühtlasi sundides vedurijuhti sõitma veidi maad eemale. Siis astus ta ise rongile, kõndis läbi kõik vagunid, sundides reisijaid käed ülles tõstma. Naerdes ning naljatades meesreisijatega, tühjendas ta nende taskuid rahast ning kergendas kelladest ning muist väärtasjust. Kuid jõudes naiste juurde, muutus ta tõsiseks ja teatas, et neil ei tarvitse karta riisumist ega tülitamist, kuid nad peavad lahkesti hoiduma hoiale võtmast väärtasju meesreisijailt. Jõudnud viimase vaguni tagumisele platvormile, hüppas ta sealt kergelt maha, jooksis oma hobuse juurde, viskas mahuka koti sadulale ning kihutas tuhatnelja läbi möllava lumetuisu.

Carlisle hakkab pühapäevakooli õpetajaks.

Tungides sügavale mägedesse ning püüdes põgeneda jälitamise eest, mida korraldati kohe pärast rongi jaama saabumist, jäi ta peatuma koopasse, mis asetses kõrgel mäetipul.

Kolm nädalat viibis ta oma pelgupaigas, kuni viimaks toidupuudus sundis teda sealt lahkuma. Siis ta siirdus rahulikult Colorado osariigis asetsevasse Central Citysse. Siin peeti teda eeskujulikuks kodanikuks. Ta võttis osa kirikutööst ning hakkas pühapäevakooli õpetajaks. Nüüd hakkas ta kulutama lahtise käega riisutud raha, kostitades heldelt linnaelanikke. Ta matkas ka Denveri, kus võttis meelelahutuseks tantsu- ning muusikatunde. Järgneva aasta aprillikuuks oli kõik ta „kurjaga“ teenitud raha läbi. Nüüd hüppas ta uuesti sadulasse ning pöördus tagasi laiale teele. Nii kummalisena kui see ka ei ole, pöördus ta uuesti tagasi Wyomingi poole, oma eelmise vagiteopäigale, et veel kord teatada raudteevalitsusele, et kavatseb peatada Union Pacifici kiirrongi. Seekord teostas bandiit oma kavatsuse Laramie maakonnas, mis asetseb mitte kaugel Hanna linnakesest. Teguvuusi, mida ta seejuures kasutas, oli täpselt sama mis eelmiselgi korral. Enne kui reisijad olid selgusele jõudnud rongi äkilisest peatusest, seisis riisuja juba revolvriga nende juures ning riisus nad puupaljaks. Veelkord õnnestus tal põgeneda mägedesse ühes oma saagiga, kuid tagaajamine muutus

seekord niivõrd kibedaks, et Carlisle, kelle pea eest oli määratud rahaline autasu, oli kaunis täbaras seisundis.

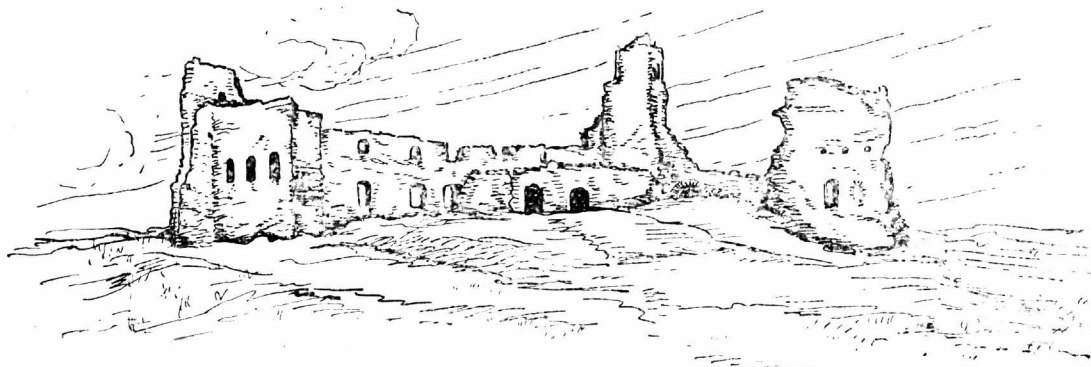
Õõ saabudes jõudis ta mägedesse, kus hetkeks peatus ning hüppas hobuselt maha, sest looklev kivine mägittee oli muutunud liiga järsuks ning väsitavaks loomale. Ta ronis kõrgel asetsevale kaljurünkale ning vaatas sealt läbi tiheda udu alla teele, püüdes avastada oma jälitajaid, kes pidid asuma temast umbes tunni kaugusel.

Suundudes nüüd põhjapoole, märkas Carlisle, et teine politseipatrull lähenes talle selles suunas. Nüüd oli ta viimaks langenud lõksu, olles jäänud ühelt poolt umbes tuhande jala kõrguse järsu nõlvaku ning teiselt poolt sileda mitmetuhande-jala-kõrguse mäeseina vahele. Nüüd ei jäänud enam muud üle, kui peatuda ning alustada võitlust. Varjudes ühe hiigla-kaljurünka taha, jäi ta kannatlikult ootama. Kui esimene salk oli tulnud nähtavale, avas ta selle pihta tule, hoides politseinikke seni eemal, kuni teda hakati selja tagant ründama teise salga poolt. Isegi nüüd, viibides täbaras seisundis, ei tulnud tal mõttessegi alistuda ning ta jätkas tulistamist senikaua, kuni ta relvad läksid niivõrd tuliseks, et nende rauad ummistusid ning muutusid täiesti kõlbmatuiks. Ta paremal käel, mis rippus täiesti abitult vastu külge, võis näha rasket kuulihaaava. Jälitajad ei viivitanud enam ta edasitoimetamisega Rawlinsi linna, kus 11. aprillil 1916 ta mõisteti eluaegsele sunnitööle oma arvutute riisumiste pärast. Vanglasse viimisel õnnestus tal põgeneda ametniku käest. Tund aega hiljem, varastas ta juba kusagilt tallist hobuse ning kihutas jälle mägedesse.

Uus kiri.

Paar päeva pärast oma imelikku põgenemist astus Carlisle ühte karjakasvatuse farmi, riisus paljaks selle omaniku, võttis sealt uue hobuse ning kadus. Demonstratiivselt saatis ta Denveri ajalehele kirja, milles ta teatas, et kavatseb järgmisel päeval kinni pidada Union Pacifici kiirrongi Carbon County maakonnas, Wyomingi osariigis. Üksinda ning sinna revolvriga peatas Carlisle ettemääratud kohal rongi, kindlustades enesele 10.000-dollarilise saagi ning pages jällegi mägedesse. Kuid sel korral hakati teda viivitamata jälitama, sest ettenägelikud raudteeametnikud olid rongile lasknud külge haakida vaguni, milles olid hobused. Ning siis, kui Carlisle kihutas minema, lehvitates jälitajatele kübarat, olid jälitajad peagi sadulas ja lühikese kihutamise järele olid nad tema kannul.

(Järgneb.)

Harjumuskurjategijate karistamisest ja parandamisest

Need, kes on politseiteenistuses, teavad hästi, et nende ümbruskonnas elab teatavat liiki inimesi, kelledega neil sageli tuleb ametialaselt kokku puutuda. Siin on tegemist kaklemisega, salaviina müümisega, vargusega, petmisega jne., misjuures esile kerkivad ühed ja samad isikud, harilikult omavahelise koosseisulise ajutise muudatusega. Kui selliste isikute süüd on õnnestunud kindlaks teha ja neid „trellede“ taha paigutada, siis teataval ajavahemikul (pärast vanglast vabanemist) tuleb nendega jällegi tegelda.

Vanglates on olukord analoogiline — kauaaegseile vangla ametnikele on suur hulk vanglasse paigutatavaid tuntud juba varemaid aegadest ja neid võetakse vastu nagu „vanu tuttavaid“.

Need ongi harjumuskurjategijad, isikud, kellele kuritegevus „veres“, kes ei suuda või ei taha oma tegevust muuta seaduspäraseks. Selliseile isikuile ei aita manitsused ega vangla (selle sõna harilikus mõttes) — viimane on neile rohkem „alaliseks elukohaks“ ja sealt vabanemisel tehakse endise elu suhtes nagu kõrvalhüpeid, mis neid jällegi „koju“ tagasi toob — nad on vangla eluga juba niivõrd kokku kasvanud, et nad vabaduses ei oska peale kuritegevuse midagi peale hakata, ega vabadust vääriliselt hinnata. Nad moodustavad omaette maailma: omavad erinevad kombed, omaette aumõisted ja omaloodud seadused valitsevad selles maailmas, neil on oma „juht“, kes määrab kogu tegevuse selles ringis ja kellele kõik peavad alluma. Nad on omavahel organiseeritud ja sageli võib leida nende hulgas isiksusi, kes ühiskonna teenistusse astumise puhul oleksid võinud kaugele jõuda oma andekuse tõttu.

Kui küsitleda selliseid isikuid, miks nad on langenud karistuse alla, siis võib saada neilt kindla vastuse, et neile on tehtud rasket ülekohut ja et nad on hoopis süütlud; nad nimetavad endid sotsiaalsete olude ja klassivahede ohvriks, väidavad, et „suured vargad“ lastakse joosta, „väikesed“ võetakse kinni jne. Kui katsetada nendega nelja silma all rääkida ja koputada nende südame-tunnistusele, selgub varsti, et kõik on asjata vaev. Neid on väga raske kasvatada paremusele ja kõige eeskujulikumagi karistustäitmise juures lähevad nad vanglast vabanedes sageli oma teed. Kui katsetada nende juures süstemaatilist parandamist, siis antakse varsti mõista, et oleks hoopis parem teda säästa selliseist ülearusust.

Vangla sisekord ja vangistusala kehtivad seadused on neile hästi tuntud, kuid suure vastumeelsusega alistatakse neile, komistades sageli eeskirjadele. Kui vangla

ametkond peaks millegi vastu eksima ja see neile saab teatavaks, siis peavad nad oma „moraalseks“ kohuseks kaevata eksinute peale ülemusele. Kui mõni valvur on liiga karm ja kipub piirama nende tegevusvabadust, siis katsutakse igasuguste abinõudega sellisest mehest lahti saada — kui ei aita kaebused ja valekaebused, provotseeritakse vahejuhtumeid, mis mõjuvad halvasti ka valvureile, ja vähendavad temast lugupidamist ülemuse silmis, mille tagajärjeks võib olla kas distsiplinaarselt karistamine või ümberpaigutamine teiste vahialuste juurde, mida nad eriti on soovinud. Kuigi nad ise selle juures langevad karistuse alla, on karistatu kangelane, kes on langenud ühise idee ohvriks.

Oma tööd teevad nad mehaaniliselt, kuigi vastumeelselt, alistuvad nad siiski korrale, kui ohje pingutada, ent nad ei jäta kasutamata ühtki võimalust, mis nende elu võiks kuidagi kergendada. Eriti tülikas on selline element vangla arstile, keda nad igal võimalikul ja võimalikul juhul külastavad, tingides enesele haigetoiu (sai ja piim), lamamislubasid (kui öösel on õnnestunud valvuri tähele panemata kaua kaarte mängida ja hommikul liiga vara tuleb ules tõusta) ja töölt vabastamist. Oma haiguste teesklemiseks on nad võrratud meistrid. Ainult pikaajalise vanglateenistuse praktikaga arst suudab enam-vähem aru saada, millal on tegemist teesklemisega.

Kui nende karistus hakkab jõudma lõpule, siis püütakse hoolsa töö ja muude abinõudega hankida vajalik kapital, mille eest saaks vabanedes osta uue ülikonna, uued saapad ja kaabu, et saaks astuda väärkena oma suguste keskele ja jätkata endist kutsetegevust. See tõttu nad karistuse lõpul töötavad väga usinalt, alistuvad korrale (et karistamisega ei läheks tööpäevi kaduma), mistõttu vähemkogenud vanglaametnik võiks arvata, et sellisest inimesest vabanemisel saab korralik kodanik.

Nagu eespooltoodust nähtub, ei anna harilik karistustäitmine, nagu see kõigi kohta üldiselt on läbi viidud, harjumuskurjategijate kohta soovitud tulemusi, s. t. sellise karistustäitmisega ei saa neid võõrutada kuritegevusest. Et meil ja suurelt osalt ka mujal karistustäitmisel neid teistest ei eraldata, siis tuleks selgusele jõuda, millised abinõud tuleks tarvitusele võtta harjumuskurjategijate parandamiseks ja kahjutuks tegemiseks.

Me teame, et suurelt osalt on harjumuskurjategijad võrsunud halbadest perekondlikest oludest, nad on kas vallas- või vaeslapsed, või on nende vanemad lahutatud või elanud perekonnaelu, mis pole väärt seda nime kandma. Ka ümbrus, kus nad on kasvanud ja liikunud, võis jätta neile oma pitseri, seepärast pesitseb kuritege-

vuse juur nende hinges, kogu nende olemises, ja nad ei suuda üldse mõista neid suhteid ja olukordi, mis võimaldavad legaalse äraelamise. Nad ei suuda korrapäraselt mõelda ega elada.

Siit näeme, et täiskasvanud inimene tuleb ümber kasvatada tervikuna, et tuleb kõige algelisemast peale hakata, kui tahetakse jõuda normaalsuseni. Lapsi võime kasvatada hea eeskuju ja hirmuga, täiskasvanute juures osutub see enamail juhtumil asjatuks. Täiskasvanut on tarvis kõigepealt harjutada elama korrapäraselt, seaduspäraselt, mis on väga aegaviitev, talle on tarvis selgitada, miks ta nii peab elama, ja see arusaamine, mõistetavus peab välja kujunema temas eneses, nii et see aeg-ajalt muutub talle sisemiseks veendeks, millest kõrvalekaldumine oleks ühelt poolt naeruväärne, teiselt poolt aga kahjulik temale enesele. Siia kuuluvad: anda karistatule vajalik haridus, püüda kasvatada temast teadlik riigikodanik, püüda äratada temas huvi mingisuguse ala või tegevuse vastu, mis võiks asendada tema kuritegevuse kirge, anda talle teatav kutsealane tööoskus, millega ta vabas elus võiks enesele elatist teenida, selgitada talle eetika ja moraali mõisteid, kõige tähtsamana — harjutada teda pidevale tööle, s. t. õpetada teda armastama tööd ennast, vähemalt luua olukord, kus tööd ei põlataks, ja lõppeks, on vajalik luua kõik eeltingimused, mis võimaldaksid endisele eksinule legaalse äraelamise, et ei tekiks olukord, kus isik olude sunnil peab asuma keelatud teele.

Siit selgub, et vangla praeguse mõiste kohaselt, kuhu ka harjumuskurjategija satub harva kauemaks kui 4—6 aastaks, pole suuteline oma ülesannet täitma. Ühiskond ei võida sellega midagi, kui selline isik nelja või viie aasta pärast jälle esile kerkib ja võib-olla sooritab palju kahjulikumaid süütegusid kui varem, ta on ainult kaotanud. Ühiskonna huvides on, et sellised isikud üldse enam esile ei kerkiks, ehk kuigi, siis selliseina, kes on loobunud oma seadusvastasest tegevusest. Sellest järeldub, et harjumuskurjategijaid tuleks pidada seni riikliku kontrolli ja hoole all, kuni nad on paranenud. Kuna see aeg on üksiku suhtes individuaalne, siis järeldub, et selliseid isikuid ei saa kohtulikult mõista karistuskandmisele kindlatähtajaliselt, vaid ebamääraselt, s. t. selliselt, mis võimaldaks isiku vabastamist ajal, millal ta on kohane uut elu alustama samaväärsena teistega.

Inglismaa on peaaegu ainukesena astunud käesolevas küsimuses kaugemaleulatuvaid samme. Seal on harjumuskurjategijad asetatud olukorda, kus nad võivad ainult kadestada teisi süütegijaid. Harjumuskurjategijate suhtes on maksma pandud erikaristamiseeskirjad ja nende jaoks on ette nähtud koguni eri asutis. See asutis ja selles karistamine (preventive detention) on ette nähtud parandusmajaga karistatud harjumuskurjategijatele, kes vajavad pärast parandusmajakaristuse äraandmist veel parandamist ja eraldamist ühiskonnast. Preventive detention'i võib määrata parandusmaja karistusele lisaks 5—10 aastani, ja temagi juures kasutatakse modernseid kinnipidamispõhimõtteid: neile antakse vajalik haridus, tööoskus, progressiivne süsteem on väga täielikult välja arendatud jne., kuid karistuse kandmine

ise on raskem kui vangimaja ja parandusmaja karistuste juures. Nii võib kesta keskmine tööaeg öö-päeva kohta 10 tundi (parandusmajas 8 tundi), välja arvatud söögiajad, distsiplinaarkaristused on rangemad ja mitmekesisemad: kartserikaristus kuni 28 päeva, toit nr. 1 (meie olude kohaselt umbes vesi-leib-sool) kuni 15 päeva, toit nr. 2 (antakse ka sooja toitu) kuni 42 päeva, üksikvangistus kuni kuus kuud, alamale progressiiv- ja karistusastele paigutamine, karistatu rõivastuse kandmine, magamiskoti äravõtmine jm.

Vabanemine võib toimuda ennetähtajaliselt vaid siis, kui karistatu on läbi teinud kõik kolm progressiivsüsteemi astet, vanglas eeskujulikult käitunud, $\frac{3}{4}$ temale määratud karistusest ära kannud ja kui vabastajail on sisemine veene ja küllaldaselt põhjust uskuda, et süütegija loobub oma seniseist eluviisest. Kui karistatu on jõudnud kõrgemasse klassi ja ka seal korralikult käitub, võidakse teda pärast põhjalikku kaalumist üle viia vabanevate klassi, mis kujutab enesest väikest omaette korterit gaasipliidiga ja teiste mõnusustega. Üleminek sellesse klassi võib toimuda ainult siis, kui karistatu annab ausõna, et ta ei püüa põgeneda ega muul viisil korda rikkuda. Vabanejate klassis puudub seesmine valve ja nad on oma tegevuses vabad (välja arvatud tööajad). Pärast aastaid, sageli ka kümneid aastaid kestnud vangistust on elamine sellises omaette riigikeses hädavajalikuks üleminekuks vabasse ellu — seal võib karistatu harjuda oma tegevust juhtima oma äranägemisel ja kohaneda välismaailmaga (lubatakse lahkuda teatavaks ajaks vanglast ilma valveta).

Ennetähtajaline vabastamine võib toimuda ainult tingimusel, kui karistatu annab ennast vabatahtlikult mõne hooldamisseltsi valve alla ja kui ta elab korralikku elu. Hooldamisseltsi valve alla jääb vabanenu viieks aastaks ja kui ta selle aja kestel pole sooritanud midagi seadusvastast ega rikkunud vabanemise puhuks ülesseatud tingimusi, saab ta lõplikult vabaks. Vastasel korral kutsutakse ta tagasi jätkama poolelijäänud karistusekandmist, on ta sooritanud midagi seadusvastast, siis uut karistust alustama. Riigisekretär võib karistatu lõplikult vabastada ka enne viieaastast tähtaega, kui tal on kindel veene, et isik ei soorita midagi seadusvastast. Ka sel juhtumil, kui süütegija vabaneb harilikus korras, peab ta politseile teatama oma elukoha ja aeg-ajalt aru andma oma tegevusest.

Vangide hooldamisseltsid teotsevad Inglismaal niivõrd hoogsalt, et peaaegu igale vangile leitakse tema vabanemise puhuks vastav ametikoht. Sageli tehakse ka nii, et põhimõtteline ennetähtajaline vabastamisotsus on olemas, kuid seda ei anta täitmiseks enne, kui vabastata-vale on leitud teenistuskohat.

Inglismaal on harjumuskurjategijad asetatud teistega võrreldes küllalt raskesse olukorda. Kõige selle juures ei saa unustada, et sellised isikud on pideva politseilise ja hooldamisseltside valve all, kus nende iga tegevust püütakse silmas pidada ning ebakorrapärase eluviiside ilmnemisel astutakse aegsasti samme nende kõrvaleandmiseks ja isiku õigele teele juhtimiseks.

Eespooltoodust näeme, et Inglismaa seaduste tahe on olnud harjumuskurjategijaid eraldada ühiskonnast võimalikult kauemaks, et nad ei saaks selle aja vältel ohustada kaaskodanikke kuritegevusega. Juba see süütegija teadmine, et teda võidakse arvata harjumuskurjategijate hulka, millega kaasub vabaduse kaotus keskmiselt kümneks aastaks, mõjub kuritegevust pidurdavalt.

Küsimuse otsustamine, keda lugeda harjumuskurjategijaks ja kellele määrata lisaks parandusmajakaristusele veel preventive detention, kuulub kohtute kompetentsi.

Nimetatud küsimuses on Inglismaa teistest tunduvalt ette jõudnud ja suutnud ka vastavalt vähendada harjumuskurjategijate kaadrit. Ühiskond on võinud sellega nii palju, et ta pole ohustatud selliste isikute kuritegevusest pikema aja vältel, riik omalt poolt selle läbi, et karistatu pikaajalise vanglasoleku ajal on olnud sunnitud pidevalt töötama ja suure hulga materiaalseid varasid looma, mida ta vabaduses olles poleks kindlasti teinud, ja lõppeks on süütegija võitnud ise kõige rohkem: ta on omandanud vajaliku hariduse, riigikodanikule vajalikud teadmised, kutseoskuse, harjumuse ja püsivuse töötamiseks; ta võib-olla on vabanenud kuritegevuse piisikutest, mis senini tema elu harilikest roopaist on välja lõõnud.

Nende põhimõtete rakendamine ka meie karistustäit-

misle oleks hädavajalik. Ka meil on selliste isikute kaader, kes alaliselt väikeste vaheaegadega oma elu vanglas veedavad, küllalt suur. Pärast teatava karistuse kandmist sooritavad nad uusi süütegusid ja teevad kaaskodanikele palju kahju. See oleks suurelt osalt välditav, kui kasutada nende kohta teissugust karistustäitmist ja seda eespoolnimetatud põhimõtteil. Riiklikult seisukohalt on tähtis, et iga isik oleks loova töö juures, harjumuskurjategija pole seda aga kunagi, tema sihiks on vähese vaevaga hankida võimalikult rohkem materiaalseid varasid, parim vahend selleks on kuritegevus, sest teisel viisil tuleks liiga palju vaeva näha.

Kuidas ja missuguseil aluseil neid põhimõtteid ellu rakendada, on kompetentsete isikute ülesandeks, kuid teoreetiliseks aluseks peaks olema, et harjumuskurjategija tuleks seni kinni pidada vangistusasutises, kuni ta on küps alustama korralikku elu vabas ühiskonnas. Need alused peaksid aga selliselt olema välja töötatud, et isikul, kes tunneb ennast kalduvat harjumuskuritegevusele, oleks selge ettekujutus, mis teda ootab kuritegevuse jätkamisel. Seepärast on vajalik, et harjumuskuritegevuse ja -kurjategija mõisted oleksid kindlakujuliselt defineeritud seaduses. On ka selge, et sellised isikud tuleks kinni pidada eri kinnipidamisasutises ja kohelda neid erineva režiimi kohaselt.

Tšekivõltsimine ja selle vastu võitlemine

Pankade vastu sooritatud kuritegudest esinevad kahtlemata kõige sagedamini tšekivõltsimised. Sest rahvusvahelises suhtlemises omab tšekk peaaegu suuremat osa kui sularaha ja seepärast konsentreerub elukutselise kurjategija huvi tšeki seadusvastasele kasutamisele.

Algisem ja oma tagajärgede poolest küll kõige vähem kardetavam tšekivõltsimine seisneb selles, et tšekk, mis on korrapäraselt välja antud, esitatakse teiseks otstarbeks, kui selleks määratud. Seejuures on tegemist esmajoones tšekkide kõrvaletõimetamisega või pettusliku omastamisega, mida enamiku riikide karistusnormides loetakse küll ka ainult varguseks või pettuseks. Igatahes on kahjukannatajal, võrreldes teiste esemete riisumistega, veel see paremus, et õigeaegsel kaotuste avastamisel võib tšeki väljaandja takistada tšeki väljamaksmist pangast ja panga poolt tarvitusele võetud ettevaatusabinõude abil võib järgneda süüdlase tabamine tšeki lunastamisel. Keerulisem on asi siis, kui kurjategijale satub kätte korrapäraselt allkirjutatud tšeki blankoformular ja tema võib kirjutada sellele oma heaksarvamise järele vastava summa. Nii oli ühe Berliini firma juhataja küllalt kerge-meelne ja kirjutas alla enne suvireisile minekut ligikaudu nii paljudele tšekkidele, kui palju neid oli tarvis

tema äraolekul ettetülevateks maksmisteks. Ühel mitteustaval ametnikul polnud midagi pakilisemat teha kui vähendada nende tšekkide abil pangavarvet kuni väikese saldoni. Seepärast ei või pangad mitte sageli küllalt hoiatada kliente, et nad kirjutaksid tšekiblankettidele alles siis alla, kui tšekk ka kohe kasutatakse äramaksmise otstarbeks. Igatahes on niisugustel juhtumitel alati pangavarve omanik kahjusaja, kuna pank pole kohustatud kontrollima tšekkide ehtsust, mis käsivad maksta ettenäitajale. Kõigepealt võivad pangad toetuda tšekimäärustele, mis kohustavad kliente tšekiblankettide korrapäraseks hoidmiseks ja mis on kehtivad peaaegu kõigi Euroopa riikide pankade suhtes selle järele kui enamik Euroopa riikidest liitus Genfi tšekikonventsiooniga, mis tagab kooskõlastatud rahvusvahelist reguleerimist.

Tunduvalt komplitseeritum läbiviimises kui ka oma juriidilises mõjus on tšekivõltsimine. Seejuures peab tegema ranget vahet järeletehtud ja võltsitud tšeki vahel. Järeletehtud tšekkide all mõistetakse niisuguseid tšekke, missugused on valmistatud terves ulatuses kurjategijate poolt, seega on tegemist järeletehtud tšekiblankettidega ja järeletehtud allkirjadega, kuna võltsitud tšekkide all mõiste-

IJÄRGU VALMISRIIETE ARI
MODELL
HARJU 32 TEL 484-56

Soovitame oma
rikkalikust valikust

elegantseid
daamide ja härrade
üleriided

Viimased hooaja uudised

Tellimiste vastuvõtt

takse niisuguseid, millede juures on tegemist õigete tšekiblankettidega, millel olev allkiri on aga tehtud järele või millel olev summa on suurendatud. Tegelikult elus valmistatakse järeletehtud tšেকে ainult eriti osavate kutseliste kurjategijate poolt, sest tšeki järeletegemiseks läheb tarvis terve rida tehnilisi teadmisi, et järeletehtud tšekk paistaks pangas kassapidajale õigena. Seepärast püüab kurjategija anda enamikul juhtumel järeletehtud tšeki võõraste pankade kaubamärgi või kellelegi teisele maksmiseks. Kahtlematult valmistab moodsete tšekkide väljatöötamine arvukaid tehnilisi raskusi võltsimisel. Esiteks on paberis vesimärk, mis tekib seetõttu, et paberi valmistamisel lastakse paberimass läbi kahe valtsi, milledest ühel on vesimärgi kõrgendatud kujutis ja teisel sama kujutis sügavdatult. Seetõttu muutub paberimass valtsidega kokkupuutunud kohtadel õhemaks kui teistel kohtadel ja kui hoida paberit vastu valgust, paistavad õhemad kohad paremini läbi ja vesimärgi kujutis kerib esile. Niisugust valtsideseadeldist nimetatakse tehniliselt G o u l t t e u r - s e a d e l d i s e k s. Võltsija, kes ei saa ise valmistada paberit, katsub osta tšekipaberiga sarnanevat paberit. Paljudel juhtumitel katsub ta selle panga vesimärki, kelle tšekki ta tahab võltsida, kunstlikult teha järele, misjuures ta enamikus kasutab nõndanimetatud õlitrükki. Igaüks teab, et vastu valgust vaadates paistab läbi paberil olev rasvapekk. Võltsija püüab õliga paberile joonistamise või tembeldamisega luua vesimärgi kujutise taolise efekti. Täpsemal vaatllemisel avastatakse muidugi, et õlitrüki kontuurid on palju ähmasemad kui õige vesimärgi omad. On võltsija nüüd paberi nii prepaareerinud, et see paistab sobivat tema otstarbeks, siis hakkab ta trükkima. Vesimärkide imiteerimiseks on veel mitmesuguseid meetodeid, kuid nende loetelu siinkohal viiks liiga kaugele. — Seejuures peab ta kõigepealt tegema kindlaks, missuguseid ja kui palju värve kasutati õigete tšekiblankettide trükkimisel. Tavaliselt kasutatakse selleks värvide lahutamist värvifiltri abil. Ja kui ta lõpuks tunneb üksikuid värve, siis hakkab ta valmistama

trükiplaate, kusjuures ta vajab igale üksikule värvile erilist plaati. Kuid moodseid tšekiblankette trükitakse tänapäeval võimalikult komplitseeritult. Enamikus on tšekiblankettidel niinimetatud alustrükk, mis koosneb võrestikmuustrist, väiksemas formaadis panganimetuse kordamisest ja muust sarnasest. Võrestikmuustrile on siis alles trükitud tšeki tekst sageli mitmesugustes värvides, isegi üksikute tähtede ulatuses. Pealeselle on äär ümbritsetud sageli veel enamikus väga komplitseeritud muustriga — ükssteisesse põimunud joontega äärejoonisega, niinimetatud guillochidega, milliseid leidub paljudel pangatšekkidel. Et kõiki neid peeneid ja õrnu jooni nii esile tuua, et nad ei mõjuks kohmakalt, vaid ärataks ettekujutuse õigest tšekist, peab olema tõeline meister oma alal. Ja ometigi on niisuguseid meistreid. Üks huvitavamatest juhtumitest, millega mul tuli tegelda oma kauaaegses pangakrimeanalisti praktikas, on järgmine: ühel päeval tuli X panka Berliinis keegi mees ja palus anda välja tšeki ühte Kölni panka, kuna ta Kölnis pidi maksma suurema summa. Ühtlasi maksis ta sisse vastava summa Berliini panka. Ta sai niiviisi tšeki Y pangale Kölnis ja samal ajal informeeriti Kölni panka, et tšekk nr. 000000 on antud välja nii ja nii suurele summale, mis tuleb tasuda tšeki ettenäitamisel. Mõne päeva pärast tuli mees jälle X panka Berliinis ja teatas, et rahasaatmine Kölni on muutunud üleareuseks, antagu temale tšeki tagasiandmisel raha tagasi. Tšekk kontrolliti, leiti korras olevat ja mees sai tagasi oma raha. Järgneval päeval saadi X pangas Berliinis Y panga kiri, milles teatati, et nad on maksnud välja aviseeritud tšeki. Nagu nüüd selgus, oli mees temale antud tšeki teinud meisterlikult järele, oli siis annud tagasi õige tšeki Berliini pangale, lendas tunni aja pärast lennukiga Kölni ja vahetas seal järeletehtud eksemplari raha vastu. Seejuures etendas erilist osa, et Kölni panga tšekk oli juba aviseeritud, mistõttu nad võib-olla vaatlesid hooletumalt kui tavaliselt tšekkide ehtsust. Berliini panga viga seisnes aga selles, et ta mitte otsekohe ei teatanud telegaafi- või telefoniteel Kölni pangale tšeki tagasisaamisest, vaid tegi seda kirjaga, missugune loomulikult jõudis alles sinna, kui tšekk oli ammugi makstud välja. Nagu sellest näitest nähtub, on siin tegemist kutselise kurjategijaga, kellel olid kiires korras kasutada vajalikud tehnilised teadmised tšekivõltsimiseks kui ka tarviline kapital, et sooritada Berliini pangas sissemaksu ja sellega riskeerida. Kurioosumina olgu mainitud, et ühes Praha pangas maksti välja järeletehtud tšekk, millise alustrükk, guillochid ja tekst olid joonistatud käsitsi ja nii meisterlikult, et kassapidaja ei märganud midagi väljamaksmisel. Alles järgneval päeval leiti tšekk olevat järeletehtud. Nagu võltsija vangistamisel selgus, oli tegemist maalijaga, kes kasutas oma osavust kuritegeliseks otstarbeks. Oma kogemuste järele võin ma aga öelda, et järeletehtud tšেকে esineb palju vähem kui võltsitud tšেকে. Kui aga kord ilmsiks tuleb järeletehtud tšekk, on tegemist suuremate summadega, sest kurjategija tahab oma töö eest loomulikult saada ka vastavat tasu. Peaaegu kõigil juhtumitel katsutakse juba varemalt kõiksuguste trikkidega vända kõneallatulevat panka hädaohutuses ja juhtida kõrvale panga tähelepanu sellest.

Kõigil suurematel tehinguil tšekkidega peavad pangad olema väga ettevaatlikud, eriti kui on tegemist tundmatute isikutega.

Palju sagedamini esineb tegelikus elus tšekkide võltsimist ja seejuures soodustab isikute hooletus, kelle kätes on tšekiblanketid, võltsimist. Näiteks on allkirjade võltsimisel enamalt jaolt süüdi pangaklient, kes korra kohaselt ei hoidnud tšekiblankette ja seetõttu ka peab kannatama kahju. Haruldastel juhtumitel võidakse teha pangale etteheiteid, et seal ei toimetatud küllaldase hoolikusega allkirja kontrollimist, sest ka ainult vähe vilunud võltsija võib järele teha nii üllatavalt sarnaselt allkirja, et klient sagedasti isegi ei või täpselt ütelda, kas on tegemist tema allkirjaga või mitte. Ja sageli on juhtunud, et pank andis tagasi tšeki, kuna sellel olev allkiri ei ühtunud pangas oleva kliendi allkirjaga, ja tagantjärele selgus, et see oli tõesti õige allkiri. Ja seepärast olgu siinkohal veel kord rõhutatud, et pangakliendile peitub selles suur oht, kui tema tšekiraamat on kättesaadav ka kolmandaile isikuile. Teisiti on lugu sarnaste võltsimistega, misjuures on ümber tehtud tšekil märgitud summa. Seejuures võib võltsija kasutada kaht meetodit, nimelt algkirja radeerimist ja väljapleegitamist, niinimetatud pesemist. Mõlemad meetodid leiavad kasutamist, kui tahetakse kustutada findiga kirjutatud sõnu ja arve või nende osi. Sest sageli toimetatakse võltsimist sarnaselt, et tšekil olevat summat kümnekordistatakse ühe nulli lisandamisega, milline toiming ei ole enamikus väga raske ainult arvudega märgitud tšekisumma juures, märgatavalt raskem on see tšekisumma kordamisel sõnadega. Sageli kustutatakse ka terve tšekil olev arv kui ka kõik findiga kirjutatud sõnad ja *asendatakse* nitega; kurjategija peab tegema seda selleks, et tšekil olev kiri oleks ühtlane ja ühesuguse findiga kirjutatud. Väljaradeerimine oleneb ainult tšekipaberi kvaliteedist, millest allpool pikemalt. Pesemiseks, s. o. findikirja kõrvaldamiseks keemiliselt, on kurjategijal kasutada mitmesugused abinõud. Nende abinõude loetelust tuleb siinkohal loobuda, sest meie vaatlus olgu hoiatuseks ja mitte tarvitamisõpetuseks tšekivõltsijaile ja teistele, kes tahaksid nendeks saada. Kuidas kaitsevad pangad end tšekiblankettide võltsijate vastu? Jällegi blankettide tehnilise väljatöötamisega. Tšekkide paber ei tohi olla liiga tihedalt ja tugevalt satineeritud, s. o. ei tohi omada liiga siledat pinda. Sest siis

tungib tint suhteliselt sügavamale paberisse ja kurjategija peab tugevamini radeerima, kui ta tahab eemaldada findiga kirjutatud algteksti. See omakorda mõjub paberile, misjuures hävitatakse alustrükk nii, et kurjategijal pole võimalust kõrvaldada sarnaselt tekkinud kahju. Vedelate keemiliste ainetega pesemist takistatakse siis, kui alustrükk valmistatakse mitte kergesti lahustuva vesivärviga, mis kokku puutudes vedelikuga valgub kohe laiali. Parimat kaitset pakub aga nn. kaitsepaber, mida valmistavad suuremad paberivabrikud parimas kvaliteedis ja mis on tänapäeval tarvitusele võetud suuremais pankades. Paber vastab kirjeldatud nõuetele ja ei võimalda radeerimist, ka alustrükk on valmistatud vesivärviga. Pealeselle sisaldab paber värvainet, mis muutub kokku puutudes keemiliste abinõudega tugevalt pruuniks, sarnanedes värvilt umbes joodtinktuuriga ja tekitades paberil suuri plekke, milliseid ei saa kõrvaldada ühegi keemilise vahendiga. Peab lisandama, et vaatamata kaitsepaberile esinevad siiski tšekivõltsimised ja seda kasutamata selleks radeerimist ega pesemist, vaid sarnast meetodit, mida siinkohal ei või mainida, kuid seda harukordselt ja seetõttu võib lugeda kaitsepaberit parimaks kaitsevahendiks.

Tõhusaks kaitseks tšekkide „suurendamise“ vastu on paljude tšekkide äärtel liist, millel on arvuderida. Klient peaks lõikama ära liistult kõik arvud, mis ületavad tšekil oleva summa. Tegelik elu on aga näidanud, et kliendid kasutavad ainult haruldastel juhtumitel seda head võimalust ja seepärast on isegi mõned pangad loobunud liistu trükkimisest. Veel tõhusamat kaitset pakub ameerika leiutus nn. Todd-kirjakaitsemasin, millega stantsitakse ühtlaselt paberile tšeki summa arvudega ja sõnadega keemiliselt mittelaguneva värviga. Kõikidele pankadele ja suurematele firmadele võib ainult soovitada niisuguse masina muretsemist. Tšekivõltsimise äratundmiseks on parim abinõu kvartslamp, mille kirjeldamine viiks liiga kaugele, pealegi on kvartslamp sellega tegelejatele tuntud.

Senini on läinud korda igale uuele kurjategijate poolt tehtud leiutisele seada vastu leiutus selle tõrjeks. Nagu nähtub, on seda tehtud ka tšekivõltsimise vastu võitlemisel ja kui tänapäeval esinevad veel tšekivõltsimised, siis võib selles vähem süüdistada kaitsevahendeid kui inimesi, kes ei kasuta õieti neid vahendeid.

A. P.

Tartu Politseiametnike Kogu üldkoosolek

Tartu Politseiametnike Kogu korraline üldkoosolek peeti 15. veebruaril s. a. oma kasiino ruumes, millest võttis osa 77 tegevliiget. Koosolekut juhatas abiesimees pol. politsei komissar A. Ojasoon ja protokollis prefekti sekretär E. Uduste.

Ettekantud aasta tegevusaruandest selgus, et möödunud aastal oli üldine tegevus niisama hoogne nagu eelmiselgi aastail, kuigi erakorrali-

sed ajad lõpupoole avaldasid pidurdavat mõju. Nii korraldati oma liikmeile prefektuuri juures ööbimiskoht, mida võimaldatakse minimaalse tasu eest kasutada ka teiste kogude liikmeile. Kasiinos ja selle juures olevas aias toimusid kooskäimised ja -viibimised traditsiooni kohaselt. Peeti rohkesti klubiõhtuid ja rida referaate. Erilist aktiivsust näitasid Naisringi liikmed, kellele omavahelised kokkutulekud olid rik-

kad osavõtjate arvult. Korraldati mitmed kursused, eriti toiduvalmistamise ja käsitöö alal. Seal omandatud teadmisi rakendati tegelikult loterii-allegril, mis toimus XXI aastapäeva puhul „Vanemuise“ kontsertsaalis korraldatud perekonnaõhtul. Sinna valmistati üle 200 nägusa käsitöö. Loteriist saadi puhaskasu üle 600 kr. ja perekonnaõhtu pääsmete müügist üle 1200 kr. Perekonnaõhtu eeskavalise osa täitsid

oma orkester ja meeskoor ning üksikud sooloettekanded.

Laskealal korraldati laskevõistlusi, soodustati laskemoona ühistellimisi, padrunite laadimist jne. Ka korraldati ühine pardijaht Emajõel ja Peipsil, kus lasti 33 parti.

Spordialal korraldati samuti rida mitmekülgseid võistlusi. Tallinnas korraldatud üleriigilisest politsei kergetõustikuvõistlusest võeti osa 26-liikmelise meeskonnaga.

Eelarve täitmise ja kassa aruanetetest selgus, et aasta kestel oli Kogul tulusid kr. 3791,19 ja kulusid kr. 2584,22. 1. jaanuariks 1940 näitas kassa saldo puhast raha kr. 2862,12. Varade aruande järgi mu-

retseti aasta kestel juurde vallasvara kr. 2031,58 ja kustutati kr. 480,30 väärtuses. 1. jaanuariks 1940. a. oli varade aruande järgi Kogul vallasvara kokku kr. 15 676,06 väärtuses. Kõik aruanded kinnitati.

Edasi võttis üldkoosolek vastu 1940. a. tegevuskava ja eelarve. Eelarve on ette nähtud üldkuludeks kr. 1400, Spordisektsioonile kr. 305, Muusika- ja Laulusektsioonile kr. 320, Laskesektsioonile kr. 470 ja Kultursektsioonile kr. 460, kokku kulusid kr. 2955. Tulusid on ette nähtud koos ülekantud saldoga kr. 4490,19, millega eelarveaasta peaks lõppema ülejäägiga kr. 1535,19.

Endine juhatuse valiti täies koos-

seisus tagasi. Põhikirja alusel on Kogu esimeheks prefekt V. Roovere. Abiesimeheks valiti tagasi pol. komisjar A. Ojasoon. Teisteks juhatuse liikmeiks jäid edasi abiprefekt M. Laas, komisjarid K. Türk, A. Juhani, sekretär E. Uduste ja konstaabel K. Randma.

Revisjonikomisjoni esimeheks valiti komisjar B. Kolk, kuna liikmeiks valiti tagasi senised liikmed kriminaal-vanem-assist. V. Roosalu ja P. Tilk.

Kogu esindajaks Politseiametnike Keskkogu nõukogusse valiti kriminaalkomisjar A. Tillissoo.

—ste.

Valga Politseiametnike Kogu korralise üldkoosoleku kirjeldus

Valga Politseiametnike Kogu korraline üldkoosolek peeti 20. veebruaril s. a. Valga pol.-jaoskonna ruumes.

Üldkoosolekut juhatas Kogu esimees krim.-komissar S. Kuresoo, protokolli sekretär A. Kuku.

Kogu 1939. a. rahalise aruande ja abiandmise kassa arvete seisukandis ette juhatuse liige van.-assistent V. Lipp. Revisjonikomisjoni liige konstaabel V. Lepik luges ette revisjonikomisjoni protokoll, mille järgi aruanded on leitud dokumentide ja raamatutega kooskõlas olevatena. Üldkoosolek võttis ühel häälel vastu tulude-kulude aruande tasakaalus 915 kr. 96 s., inventari aruande 800 kr. 35 s. suuruses ja abiandmise kassa arvete seis 1. jaan. s. a. tasakaalus 26 747 kr. 74 s.

1940. a. eelarve kandis ette esimees S. Kuresoo. Eelarve kohta selletusi andes puudutas esimesena palgade tõstmise küsimust raamatupidajale ja laekurile, kummalegi seniselt 30 kr. aastas 60 kroonile aastas, mis on põhjendatud töörohkeusega, sest abiandmise kassa tegevus ja läbikäik on tunduvalt suurenenud ning endine palg 30 kr. aastas kum-

malegi oli määratud juba 10 a. tagasi. Teiseks märkis esimees, et spordivõistlused kergetõustiku alal ei anna soovitud tulemusi, sest osavõtjaid on vähe. Leidub vaid 3--4 paremat sportlast, kellel auhindade saamine juba ette on kindel. See asjaolu teisi, vähemate võimetega ametnikke hoiab eemal võistlustest. Soovitas pigem arendada võrkpallimängu, mille vastu möödunud aastal tunti elavat huvi. Ekskursiooni toetuseks loodetakse raha saada kevadel korraldatavast kontsert-balli sissetulekust. Sõnavõttudes avaldati soovi, et Kogu püüaks oma liikmeile luua võimalusi kalastamiseks ja autojuhtimise oskuse arendamiseks. Esimees vastas, et juhatuse kogub mõlema küsimuse kohta andmeid ja korraldab asja võimaluse ja sobivuse piires, mida üldkoosolek kiitis heaks. Esimees S. Kuresoo püstitab ametioskuse arendamise küsimuse, soovitates seda teostada referaatkoosolekute näol. Esimees pani ette selliseid koosolekuid korraldada üks kord kuus — palgapäeval, millal ametnikud esineksid järgemööda referaatidega politsei tegeliku tööainel. See ettepanek leidis üldkoosole-

ku poolt kinnitust. Eelarve võeti ühel häälel vastu juhatuse poolt esitatud kujul tasakaalus 973 kr. 94 s.

Abiandmise kassa kokkuvõtte otsustas peakoosolek muuta selliselt, et liikmed võivad kassasse nende poolt igakuiste maksudena kogutud summasid kätte saada ka enne kassa liikmest lahkumist, kui need summad ületavad vastavalt palgaastmele 400, 300 või 200 krooni.

Järgnesid valimised. Kogu abiesimeheks valiti komisjar Ed. Kaljuver. Juhatuse liikmeiks van.-assistent V. Lipp, sekretär A. Kuku ja abikomissar V. Hõbe.

Revisjonikomisjoni esimeheks valiti komisjar A. Sallum ja liikmeteks: konst. V. Lepik ja K. Lill Saar ning assistent O. Laanemäe.

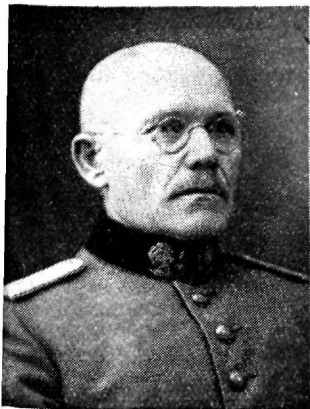
Esindajaks Keskkogu nõukokku valiti komisjar Ed. Kaljuver ja tema asemikuks komisjar A. Soond.

Kultursektsiooni juhatusse valiti abikomissar M. Palge, assistendid A. Nurmela ja A. Milles ning van.-assistent J. Mägi.

Laske- ja Spordisektsiooni juhatuse kujundati koosseisus: assistent K. Aid, konst. M. Muru ja V. Mõtus ning kordnik T. Pajuri.

A. K.

J. Sarap

O. Talviste

A. Jaanson

R. Kuut

Meie juubilare

Konstaabel J. Sarap 60-aastane

7. märtsil s. a. pühitses raudteepolitsei Irboska rajooni konstaabel Jaan Sarap oma 60. sünnipäeva.

Juubilar sündis 7. märtsil 1880. Petserimaal Vilo vallas, kus ta lõpetas kihelkonnakooli. 1901. kuni 1906. aastani teenis ta Vene sõjaväes Preobraženski polgus vanem-seersandina, olles eeskujulik ja auhinnatud laskur. 1907. a. astus juubilar politseiteenistusse, teenides politseinikuna Valga- ja Petserimaal kuni 1. märtsini 1917. a. Vabadussõja ajal, alates 8. maist 1919. a., jätkas juubilar tööd oma armsaks saanud ametialal Petseri maakonna politsei 1. jaoskonna ülemana. Oli vahepeal — 12. maist 1920 kuni 15. jaan. 1922 — Valga vangimaja ülema abiks. Hiljem siirdus ta tagasi politseisse, teenides senini vahetpidamatult raudteepolitseis konstaablina.

Juubilar on tuntud oma ülemaile kui hinnatud tööjõud, kaasteenijatele kui tubli seltsimees, kodanikele kui tasakaalukas ja abipakkuv ametnik ning oma arvurikkale perekonnale kui eeskujulik ja hoolitsev isa.

Siiramad soovid tublile kaasvõitlejale tähtpäeva puhul!

Konstaabel O. Talviste 50-aastane

Osvald Talviste sündis 17. veebruaril 1890 Sõmerpalu vallas taluperemehe pojana. Hariduse omandas kohalikus kihelkonnakoolis ja Vene-

maal karjakasvanduse koolis. Võttis osa Maailma- ja Eesti Vabadussõjast 1914.—1920. aastani. 1920. a. septembrikuus asus politseiteenistusse ja määrati Kaagjärve rajooni konstaabliks, kus teenib kuni käesoleva ajani, s. o. ligi 20 aastat.

Talviste on kohusetruu ja vastutulelik ametnik, mida tõendab kauaegne ühel kohal teenimine. Ametitöö kõrval võtab O. Talviste osa ka seltskondlikust tööst, olles juhtivalt tegev kaitseleitud, kohalikus jahimeeste seltsis ja mujal.

Kaasteenijad õnnitlevad tähtpäeva puhul ja soovivad veel palju aastaid teenida.

Konstaabel A. Jaanson 50-aastane

Vasknarva 1. rajooni konstaabel Aleksander Jaanson sündis 21. märtsil 1890 Alutaguse, end. Joala vallas põllumehe pojana. Hariduse omandas kohalikus külakoolis ja 1907. a. lõpetas Vaivara kihelkonnakooli. Töötas isatalus ja 1914. a. alates Kreenholmi vabrikus kontori-ametnikuna. Punavägede Eestisse tungimisel vangistati enamlaste poolt kui Eesti Ajutise Valitsuse pooldaja ja peeti kinni Kreenholmi vanglas kuni Narva vabastamiseni ja Eesti vägede saabumiseni.

4. juunil 1919 mobiliseeriti A. Jaanson Eesti rahvaväkke ja määrati 1. diviisi tagavarapataljoni, kus teenis staabikirjutajana ja hiljem autoroodu vanemkirjutajana.

Demobiliseerimisel 29. mail 1920 arvati reservi, misjärele teenis

Kreenholmi vabrikus. Narva linna politseiülema käskkirjaga 15. juunist 1921 määrati Narva linna 2. polijaoskonda rajooniülema kohustetäitjaks. 29. novembril 1921 lõpetas A. Jaanson VI rajooniülemate kursused ja seejärel kinnitati rajooniülemaks.

Viru-Järva abiprofektuuri moodustamisel määrati 2. politseijaoskonna konstaabliks ja 1927. a. sooritas komisjoni ees kutsealased katsed. Oli korduvalt Narva 2. jaoskonna politseikomissari asetäitja.

1. mail 1932 paigutati ümber teenistuse huvides 1. politseijaoskonda, Vasknarva 2. rajooni. 21. oktoobril 1937 oma palvel ja huvides paigutati ümber Vasknarva 1. rajooni konstaabliks.

Juubilar on tuntud laskesportlasena ja jahimehena. On Skarjatina jahiseltsi esimees ja võtab osa kaitseleitud tegevusest.

Kaasteenijad soovivad hällilapsele kui ametikaaslasele ja tublile töömehel raugematut jõudu edasitöötamiseks ja palju õnne edaspidises elus.

Allkonstaabel R. Kuut 40-aastane

11. märtsil s. a. tähistas Tartu 3. politseijaoskonna allkonstaabel Rudolf Kuut oma 40. sünnipäeva.

Allkonstaabel R. Kuut sündis Võrumaal Haanja vallas 11. märtsil 1900 taluperemehe pojana. Hariduse sai Kokke alg- ja Rõuge kihelkonnakoolis. Politseiala tegevusega algas 1919. a. talvel koduvalla noorema militsionäärina.

1. veebruaril 1920 määrati R. Kuut Võru maakonna 1. politseijsk. kantslei juurde rajooniülemaks, kust 10. aug. 1921 selle koha likvideerimise tõttu siirdus Haanja rajooniülema kohale, kus teenis kuni 15. nov. 1928, millal teenistuse huvides asus Loosi rajooni konstaabli kohale, teenides seal kuni 23. märtsini 1934. Vahepeal oli ta eemal politseiteenistusest ning 20. mail 1935 asus teenistust jätkama Tartu 3. politseijaoskonda, kus teenib praegugi allkonstaablina.

Oma kutsetöö kõrval on R. Kuut võtnud osa ka seltskondlikust tegevusest kaitseliidus ja mujal.

R. Kuut on abielus ja kahe lapse isa.

Soovime juubilarile palju õnne ja edu edaspidises töös kui ka isiklikus elus.

Konstaabel V. Lepik 40-aastane

V. Lepik sündis 27. veebruaril 1900 Venemaal Luuga maakonnas põllumehe pojana. Hariduse omandas kihelkonna-, ministeeriumi- ja põllutöökoolis. Pealeselle teotseis põllutööinstruktorina. Sõja ajal siirdus Eestisse ja võttis osa Vabadussõjast. Sõjaväest vabanes 1921. a. astus Valgas politseiteenistusse. Algul teenis kohalikus politseivalitsuses kants.-ametnikuna ja asjaajajana, 1. oktoobril 1923 määrati konstaabliks. Oktoobrikuus 1929. a. lõpetas Politseikooli juures laskeinstruktoriga kursuse. Detsembris 1930. a. lõpetas Politseikooli kõrgema klassi eksternina. Teenib Valga linnaümbruse rajooni konstaablina juba 1. jaan. 1925. a. alates.

Konstaabel Lepik on väga täpne ametnik, mistõttu võitnud kodanikuks ja kaasteenijate lugupidamise.

Van.-kordnik J. Noor 40-aastane

Valga jaosk. vanem-kordnik Johannes Noorel täitus 29. veebruaril s. a. 40 eluaastat. Noor sündis 1900. a. Undla vallas Virumaal. Lõpetas Tallinna Anna algkooli, Eesti sõjaväes teenides võttis osa Vabadussõjast. Lõpetas allohvitseride-kooli ja ülen- dati noor.-allohvitseriks. Politseikooli alamasse klassi astus 3. juunil 1925, mille kursuse lõpetas 7. okt. 1925 ja määrati Valga jaoskonda kordnikuks, Vanem-kordnikuks ülen- dati 1. juulil 1929.

Noor on tuntud kohusetruu ja õig- lase ametnikuna, mistõttu on kõigi poolt hinnatud.

Ametlik osa

SISEMINISTRI KÄSKKIRJAGA

määrati, arvates 1. aprillist s. a., Tartu-Valga prefektuuri konstaabel Leonhard Praks ja Tartu-Valga prefektuuri konstaabel Johannes Kaur kriminaalpolitsei assistendiks kriminaalpolitsei komissari juurde Tartus.

POLITSEITALITUSE DIREKTORI KÄSKKIRI

14. märtsist s. a.

Kriminaalpolitsei vanem-assistendile kriminaalpolitsei komissari juures Tallinnas Paul-Eugen Hansa rale on määratud viiskümmend krooni rahalist autasu kurjategijate jälitamisel ja tabamisel osutatud enesealgatuse ja tähelepanuvääriva püüdlikkuse eest.

Kriminaalpolitsei assistendile kriminaalpolitsei komissari juures Tallinnas Arvo Ervikule on määratud viiskümmend krooni rahalist autasu silmapaistva erilise hoole ja püüdlikkuse eest kurjategijate jälitamisel, mille tulemusena tabati kurjategijate jõuk ja selgitati hulk kuritöid.

Eesti Talvespordiliidu poolt korraldati 2. ja 3. märtsil s. a. Nõmmel, Mustamäel „2. Eesti suusapäev“ ja Eesti meistervõistlused 1×10 km teatesuusatamises. Võistlusest võtsid osa 11 eesti parimat meeskonda, nende seas ka kaks Tallinna-Harju prefektuuri meeskonda. Pinevas ja pingerohkes võistluses tuli Tallinna-Harju prefektuuri 1. meeskond, koosseisus: konstaabel Jakob Tarto, van.-kordn. Vold. Särak, kordnik Evald Tarto ja kordniku kt. Leonhard Rätsep, teatesuusatamises võitjaks ja ühtlasi Eesti 1940. a. meistriks suusatamises.

Tallinna-Harju prefektuuri eelnimetatud 1. meeskonna kõigile liikmeile on avaldatud teenistuse nimel kiitust hea ja eeskujuliku esinemise eest.

LÜHITEATEID VÄLISMAILT

„Metropolitan Police“ teotseb tasku- varaste vastu.

Kasutades sagedast pimendamist, on Londoni taskuvargad hakanud avaldama suurt aktiivsust. West End'i linnas- osas teotsevad suurte hulkadena nn. „saccaneur'id“, kellede erialaks on taskute läbilõikamine habemenoa tera- ga, mis on kinnitatud kahe puutüki vahele.

Kuid loodetavasti on nende „dips'i- de“ vägitegudel, nagu neid rahvakee- les nimetatakse, lühike iga. Metropolitan Police, kellele hulgana on tul- nud sellekohaseid kaebusi, on tundu- valt suurendanud liiklusbrigaadi koos- seisu, kelle ülesandeks on võitlemine

taskuvaraste vastu. Samal ajal too- vad inglise lehed tervete seeriatena ülesvõtteid, mis kujutavad tänavpiraa- tide poolt tarvitatud võtteid. Neile abinõudele tulevad veel lisaks ranged karistused. Näitena võiks mainida taskuvarga Tim Burnly süüteoasja. Viimane tabati parajasti siis, kui ta oli pistnud oma näpu ühe naise käe- kotti, kes oli ootamas omnibust. Burnly sai oma süü eest võrdlemisi raske karistuse: 10 aastat sunnitööd.

Oma tunnistustes süüdistasid taba- jad teda rängalt. Kahjusaaja olevat Prantsusmaal viibiva sõduri abikaasa ja Burnly tahtnud talt röövida ta elat- israha.

Pildike Inglise politsei kohtusaalist.

Õhtukuues isand, keda parajasti hüütakse, sammub tuikudes kohtuniku ette. Ta pole veel täiesti toibunud oma õisist elamusist. Kohtunik noo- mib teda: „Teie lahkusite purujoob- nud olekus öölokaalist. Kui te joob- nud olete, siis ei talu teie, et teie juu- resolekul peakatet kantakse, sest te kiskusite policeman'il kiivri peast ja viskasite selle mööduva sõiduki alla. Ühesõnaga teie haavasite teoga poli- tseinikku tema ametikohuste täitmi- sel. Kas võim ma olla kindlas veen- dumuses, et te tunnete tõsist kahjat- sust oma teguviisist?“ „Muidugi, my Lord, ma tunnen tõsist kahetsust. Eriti

ma kahetsen aga neid kolme viimast napsi, mis mind viisid sellisesse seisundisse. Ka tunnen ma kahetsust selle üle, et solvasin politseinikku. Ning kahetsen ka seda, et ma praegu viibin siin.“ — „Kena! kümme naela travhi! Kas Teil on see summa ligi?“ — „Seda küll, my Lord.“ — „Siis makske ära ja te olete vaba!“

Valetestament.

Oma mugavas Lõuna-Ameerika pelgupaigas (arvatavasti kusagil Venezuelas või Argentiinas) viibib kaks meest, kes kindlasti mõnusalt naeratasid, kuuldes, et nad on mõistetud 20-ks aastaks sunnitööle. Keegi vene genealoog Simeon Rhazine ühes oma poja Arkaadiga pani toime otse meisterliku pettuse, mis neile sisse tõi umbes sama palju miljoneid kui aastaid sunnitööd. Nimelt Rhazine'id olid tulnud mõttele valmistada võltstestament endise tsaari adjutandi adm. Aleksejeffi päranduse kohta, mis koosnes 34 milj. fr. ja oli paigutatud ühe Pariisi inglise panga osakonda. Kellegi vene notari Stavitzky kaasabil, kes tunnustas dokumendi õigeaks (Stavitzky mõisteti möödunud novembris 2-ks aastaks vangis), läks Rhazine'id korda lasta seda 1. kohtu-jaoskonna poolt maksvaks tunnustada. Nii et tsiviilkohus osutus täiesti süütuks kaasaaitajaks selle kummalise pettuse täideviimises. Rhazine'id, kellel on õnneks kätte saadud suurema osa varast, on põgenenud Prantsusmaalt.

Andmete kogumine kuriteopaigal.

Kohe pärast roima avastamist jõuab politseinik esimesena teopaigale. Esimese toiminguna tuleb jäädvustada teopaiga asend. Ning seda mitte ainult kirjeldusega, mis on alati ebatäiuslik, vaid päevapildistamise abil. Sest sel juhtumil pole edaspidi enam tarvidust tunnustajate vastastikku seadmiseks ega asjaolude kontrollimiseks, et teha kindlaks, kas relv oli surnu käes või oli see temast viie meetri kaugusel, kas oli verd teatud kohal, kas jäljed läksid mõne ukse suunas või seal tagasi. Kuid kõik see võib kustuda ning kaduda. Mis püsima jääb, see on negatiiv, seda ei saa unustada ega muuta.

Kui teopaigal asub laip, siis tuleb see enne kohalt äravimist päevapildistada, seejuures pidades silmas, et ei muudetaks laiba asendit ega liigutatakse vähimatki pisisasja.

Päevapildiaparatuur asetatakse üles laiba kohale ning ülesvõtte sooritatakse vertikaalselt ülevalt alla.

Kui see esimene ettevaatusabinõu on silmas peetud ning teopaiga asend jäädvustatud negatiivile, algab jälgede otsimine. Seejuures ei tohi unustada asjaolu, et keegi ei saa intensiivselt teotseda jätmata paigale jälgi oma

kohalviibimisest. Kuid kõik need jäljed võivad olla täiesti mitmesugust laadi. Esimese mõistena, mida jälitaljal tuleb omaks võtta, on see, et ta ei pea ainuüksi piirduma selle avastamisega, mida ta on harjunud tavaliselt tegema, vaid piütagu pingutada oma vaimu uute ning täiesti teissuguste tõkade esiletoomisega. Kuigi suurem osa probleeme on lahendatavad näpu- või jalajäljendite abil, on siiski olemas juhtumeid, kus lahendus peitub mõnes küünlapsek, kirjalakikutikeses jne.

Roimarite kindlakstegemine parasiitide abil.

On juhtumeid, kus roimari isikut on korda läinud kindlaks teha, kas teopaigale jäetud või seal kaastoodud parasiitide järgi.

Võiks ütelda, et mõne täi leidmine on peaaegu täiesti tavaline ning igapäevane nähe politsei praktikas, kuid tema kasutamine isiku kindlakstegemise vahendina on juba märksa harukordsem. Käesolev juhtum on näiteks, kus ta osutus tulusaks abistajaks süüteo jälitamisel.

1912. aastal leiti metsikult tapetult keegi lõtvade kommetega naine 20 pussihaavaga kehas. Teda tunti oma ümbruskonnas „Coco-la-Chérie“ nime all.

Ta oli väikest kasvu, võrdlemisi inetu, räpane ja elatanud inimene, kes tavaliselt meelitas oma õnge joodikuid, hulkureid ning vanu kerjuseid.

Oma ammugi närtsinud võlude hinnaks nõudis ta äärmiselt mõõdukat tasu.

Ta elutses räpases mülkas, kus ta leiti oma asemelt täiesti paljana ning üleni verisena. Tol hetkel, kui naabrite poolt kohale kutsutud politseinik astus tuppa, oli ta keha juba täiesti külm ning kangestunud. Terved sõdikute karjad liikusid mõrvatu laibal. Mõned neist võeti kaasa eeldusega, et kui lühike ka mõrvari kokkupuude tapetuga ei olnud, võis ta enesega süiski mõningaid neist kaasa viia. Järgneval päeval vahistati ebakindla kahtluse tõttu keegi joodik, kes oli kuuldust niivõrd masendunud, et ei julgenudki ennast kaitseda. Ehkki tal olid läid küljes, osutusid need hooltsal vaatlusel hoopis teise liiki kuuluvaks, nimelt: pediculus vestimenti, kuid mitte pediculus capitis, keda leiti laibalt.

Natuke aega pärast seda juhtumit üks kaastööline mr. Chevassu, kes uuris üht vähemat varguslugu, mis oli aset leidnud La Tête d'or'i pargi ravimtaimede laval, leidis toredaima näpujälge, mida ühelgi laboratooriumil on õnnestunud kunagi ilmutada. See osutus kellegi Mayori nimelise isiku omaks.

Kriminaalpolitsei asus kohe tähen- datud isiku otsimisele ning tabaski ta

parajasti siis, kui ta oli just kägista- mas oma korteriperenaist.

Ta vahistati selle teo ning toime- pandud varguse eest, mille näpujälgedega järgi teda süüdistati. Lõppeks tunnistas ta muuseas üles, et ta olevat mõrvanud „Coco-la-Chérie“. See kena välimusega ning tugevate lihaste noormees, kellele nii mõnigi noor ning nägus piiga oleks meeeldi em- busse langenud, oli jooanud olekus pugenud 62-aastase inetu, räpase ning haiseva elatanud naise juurde.

Naine oli julgenud temalt norima hakata 35 santiiimi oma kallistuste eest. Kuid noormees ei tahtnud mingil tingimusel raisata üle 5 santiiimi. Ning sellele oli järgnenud äge sõna- vahetus.

See vahejuhtum oli ajanud Mayori hirmsale vihale. Ta oli haaranud suure kõõgina ja löönud sellega naise kehha 20 haava. Tahtmata oli ta kuriteopaigalt kaasa viinud söödi- kuid. Seekord osutusid täid samaligi- lisiks. Mayor mõisteti eluksajaks sun- nitööle.

Mis puutub sisikonna parasiitidesse, siis jagunevad need loendamatuise liikidesse, nagu: protozoairid, trematodid, nematodid jne. Kriminallistika ajaloo os on üks kuulus juhtum, kus roimari isik tehti kindlaks sisikonna parasiitide kaudu, nimelt M. Lacassagne'i ekspertiis Nouguiet ja Gaumet loos, mis siin olgu lühidalt kirjeldatud: 22. detsembril 1898. a. Lyoni kohtu-uurija M. Benoit siirdus La Villett'i tänavale, et seal korraldada juurdlust kellegi Foucherand'i nime- lise lese mõrvamisloos. Too naine, kes pidas väikest kohvikut, oli eelmisel ööl mõrvatud kägistamisega ning ta paberraha ja kuld oli viidud kapist. Ohvri voodist leiti väljaheidet. Samal ajal politsei oli tegevuses ühe jõugu otsimisega, kelle juhtideks olid Nouguiet ja Gaumet ja kes olid korda saatnud terve rea sissemurdmisi. Need otsimised ei annud mingeid tulemusi. Mõne päeva pärast läks korda vahista- tada Burrel'i, Paret'i ja Motte'i, kes kuulusid sellesse jõuku. Barrel tun- nistas oma süü üles ning andis ühtlasi üles Nouguiet ja Gaumet, kes olid kahekesi korda saatnud mõrva, kuna teised olid osa võtnud ainult vargus- test. Pärast pikka otsimist ning vahel- dusrikast jälitamist õnnestus viimaks tabada Gaume't Saint-Etienne'is. Ta oli seal jõudnud korda saata juba uue varguse. Kulutades oma roima saaki lõbustuskohas, oli selle omanik näi- nud tema juures kalliskive ning väär- rischeid ja oli läinud sellest teatama politseile. Tekkis vormiline lahing Gaumet ja politsei vahel, mille tule- musena Gaumet tabati. Viimaks tabati Lyonis ka Nouguiet parajasti sel het- kel, kui ta revolver käes oli sisse murdmaks kuhugi majja. Nouguiet ja Gaumet salgasid esialgu kangekaelselt oma süüd. Kuid siin tuli appi eks-

pertiis kaunis kummalisel viisil. Nimelt professor Lacassagne'il oli õnnestunud kindlaks teha mõrvatu voodisse jäetud väljabeites ühe parasiidi — ussitaolise soolikaparasiidi — olemasolu (*Oxyure vermiculaire*). See kehaparasiit pesitseb soolikais ning käib õhtuti munemas oma mune söögikõri otsa. Nüüd tuli kindlaks teha, kas vahistatute hulgas keegi omas seesuguse parasiidi. Vastava analüüsi katsed näitasid, et ainult Gaumet'l olid need parasiidid ning pealegi veel ülirohkest ussitaolisi parasiite kui ka nende mune. Gaumet ja Nougier mõisteti surma.

Kuski alevikus sooritati murdvargus. Varas oli maja ümbritsevast lattaiast 2 lauda lahti rebinud, läbi ava sisse pugunud ja siis aknaruudu kõrvaldamisega majja tunginud. Kahtlus langes kellelegi aleviku naiselanikule, kelle mustavärvilisel põllet muuseumis leitud mõned rohekad plekid. Kahtlustatav salgas ja seletas, et plekid võisid tekkida tema poolt hiljuti metsas sooritatud jalutuskäigu puhul. Kuna eemaldatud aialaud olid kõvasti rohekalt hallitunud, siis tekkis kahtlus, et plekid võiksid olla pärit laudade kõrvaldamisest ja läbi ava sissepugemisest.

Põll ja aialaudadel võetud hallitusproovid (laudadel eraldati terava peitliga hallitunud pind laustu näol ja asetati puhtasse klaaspurgikesse, mis suleti õhukindlalt) saadeti Berliini ekspertiisinstituuti selgitamiseks, kas plekid kahtlustatava põllet pole tekkinud aialaudadel leiduvast hallitusest. Mikroskoobiline uurimine tegi kindlaks, et põlleplekid ei saanud olla pärit „rohelises“-käimisest, seda enam aga võis neis leida identseid isidus aialaudadele tekkinud hallitusega.

KÜSIMUSI JA VASTUSEID

H. Ö. Küsimus. Kas Vabariigi Valitsuse ajutine määrus isikutunnistuste kohta (RT 1923, 25) on praegu kehtiv?

Vastus. Kuigi ei leidu normi, millega oleks vormiliselt kaotatud Ajutine määrus isikutunnistuste kohta (RT 1923, 25), on tähendatud määrus sisuliselt kaotanud kehtivuse, sest ta oma sisult on asendatud Isikutõestamise ja liikumise seaduse (RT 1930, 48, 308) ning viimase alusel antud määrustega. Mis puutub eriti määruse § 1, siis on see pealegi vastuolus Isikutõestamise ja liikumise seaduse § 1, 2, 3 ja 9. Määruse § 1 järgi antakse igale kodanikule, kes on saanud 15 aastat vanaks, oma isiku tõestamiseks isikutunnistus. Isikutõestamise ja liikumise seaduse järgi võib iga kodanik tõestada oma isikut igasuguste tõendite varal, ilma et tal tarvitseks selleks võtta isikutunnistust, kusjuures aga soovikorral võib iga kodanik, kes on saanud 14 aastat vanaks, saada isikutunnistuse. Ainult juhtumisel, kui oht ähvardab riigi julgeolekut, avalikku rahu või korda, võib seaduse järgi Vabariigi Valitsus panna kehtima isikutunnistuse võtmise kohustuse, kuna aga määruse järgi on isikutunnistuse kaaskandmine kohuslik sõjaseisukorda kuulutatud piiriäärsetes rajoonides. Kuigi Isikutõestamise ja liikumise seaduse § 3 järgi Vabariigi Valitsus võib panna kehtima

isikutunnistuse võtmise kohustuse, ei saa Vabariigi Valitsuse poolt antud Ajutise määruse § 1 teise lõikega kehtima pandud isikutunnistuse kaaskandmise kohustust, mis pandi kehtima enne Isikutõestamise ja liikumise seaduse jõustumist, lugeda praegu kehtivaks, sest Isikutõestamise ja liikumise seadus, korraldades täies ulatuses isikutõestamise ala, pani üldiselt kehtima isikutunnistuse võtmise mittekohuslikkuse põhimõtte, lubades sellest põhimõttest teha erandeid ainult § 3 ettenähtud alustel ja korras, mispärast ei saa Isikutõestamise ja liikumise seaduse jõustumisest arvates lugeda kehtivaks enne tähendatud seaduse jõustumist antud määruses leitud normi isikutunnistuse kaaskandmise kohuslikkuse kohta.

Konstaabel X. Küsimus. Kas politsei saab nõuda teadaande esitamist vabatahtliku oksjoni korraldamisest?

Vastus. Kuna BES § 3944 ja edasi ettenähtud vabatahtlikud enam-pakkumised ei ole koosolekud Koosolekute seaduse (RT 1938, 42, 395) mõttes, ei tule teatada vabatahtlike oksjonite pidamisest politseile Koosolekute seaduses ettenähtud korras. Kehtivad seadused ei nõua vabatahtlike oksjonite pidamiseks ametivõimude luba ega nendest ametivõimudele teatamist.

A. K. Küsimus. Veeühisuste seaduse (RT 1925, 195/196) § 40 põhjal kuulub veeühingute maksude sisse-

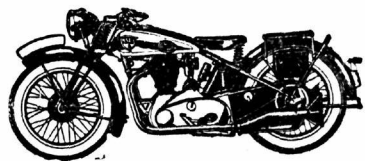
nõudmine politseile. Kas veeühingute maksudelt tuleb võtta ka RT 1936, 55, 472 ettenähtud lisaraha?

Vastus. Kuna Avalikkude maksu- ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seaduse (RT 1936, 55, 472) § 1 järgi võetakse avalikkude maksu- ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võlgnikelt lisaraha 5% määral sissenõutavast võlasummast, siis vastus küsimusele, kas Veeühingute seaduse (SK XI 1939, 3, 19) § 40 alusel veeühingu kasuks võetavate maksude sissenõudmisel tuleb võtta lisaraha Avalikkude maksu- ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seaduse alusel, oleneb vastusest küsimusele, kas veeühingute heaks nende liikmetelt võetavate maksude tasumata võlad on avalikud maksuvõlad Avalikkude maksu- ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seaduse § 1 mõttes. Kuna tähendatud seaduse mõtte kohaselt tuleb avalikeks maksuvõlgadeks lugeda mitte ainult tasumata riigi- ja omavalitsusmaksu maksu kitsas ja tehnilises mõttes, vaid kõiki tasumata sundslikke rahalisi toimusid, millele sissenõudmine toimub administratiivkorras, siis kuuluvad ka veeühingute maksud tähendatud maksuvõlgade hulka ja järelikult tuleb nende sissenõudmisel võtta lisaraha Avalikkude maksu- ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seaduse alusel.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. **Tellimishind:** aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, üksiknumber 30 snt. **Kuulutuste hinnad:** 1/4 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tänumine sisekaas Kr. 75.—.

Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

N.S.U.
mootorrattad

Kõrgekvaliteedilised jalgrattad:

Husqvarna
N.S.U.
Adler
Phänomen

Kõige ostetavamad mootorrattad Eestis.
Hiiglamenu leidnud rahuldatud omanike kaasabil!

A.-S. TORMOLEN & K_o

TALLINN, RAEKOJA PLATS 17. NARVA, JOALA TÄN. 14.

RIIHIMÄEN LASI O/Y.

RIIHIMÄKI – SOOMES

Põhjamaade suurim, Euroopa moodsaim

KLAASI- JA KRISTALLITEHAS

Üle 1.200 töölise, Kauklahti ja Ryttylä sösartehased kaasa arvatud

Ekspord kõigisse maailmajagudesse.

AUHINNATUD:

Kuldmedal — Helsingi 1925. Kuldmedal — Tallinn 1929. Grand Prix —
Barcelona 1929. Grand Prix — Antwerpen 1930. Diplome d' Honneur —
Brüssel 1935. Grand Prix Hors Concours — Saloniki 1935. Grand Prix
Paris 1937.

Eesti agentuur K. SILLANDER

TALLINN, VENE TÄN. 11-a. TELEFONID: 443-01, 473-53

VIKERI TEHASED

Tallinn, Narva mnt. 15, Jaama tän. 8-a
(õue majas). Telefonid 318-21 ja 320-01

Suurim ja moodsaim mööblitööstus Eestis.
Valmistab: stilset, rahvuspärast mööblit. Projekt. ja eelarved tasuta.

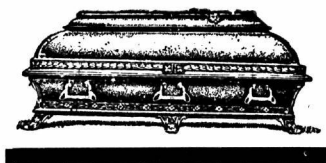

Tarvitage

Foto-
tarbeid:

filme, plaate, pabereid, kemikaale,
röntgenmaterjale.

Matusetalitus A. MELDORF

Tallinn, Sakala 28 (end. V. Tartu mnt. 1).

Suures valikus
HAUARISTE, PUUSÄRKE, PÄRGI, PLAATE JNE.
OMA SURNUVANKRID.

PLEKI-VASESEPA TÖÖKODA A. AMAN

Tallinn, Rüütli t. 4, telef. 430-19.

Tehakse kõiksugu pleki- ja vasesepatöid
ehitustel kui ka töökojas: katuse katmine,
korstnatele tuulekaitseid, plekkahju kesti,
vaskplekist pliidikatlaid ja igasuguseid
parandustöid.

JALANÕUDEÄRI

AWAS

TALLINN, V. KARJA 9

*Soovitab suures valikus
moodsaid daamide ja härrade*

jalanõusid

A-S. »VOLTA TEHASED«

GAASIKAITSE VARJENDITE
GAASIKURNAD JA VENTILATSIOON
ELEKTRI- JA KEEVITUSSEADED ALA-
LISELE JA VAHELDUVALE VOOLULE
ISEIMEVAD TIIBRATASPUMBAD
ELEKTRI-TRIIKRAUAD
LIHT- JA TULEOHUTUS EHTUSVIISIS
ELEKTRI-KEEDUPLAADID

TALLINN, SOO TÄN. 27
KODUKESKJ. TEL. 477-66

Ainuvalmistaja

Kas tunnete meie kauneimat siidsukka

Divi?

Palume katsetage — tulemustest vaimustute!

Sukatööstus „Cotton“ A-S.
Tallinn, Põhja puiestee 7

1 krooni kuus suudate kindlasti panka sisse maksta oma lapse arvele. Selle väikese sissemaksuga kogute lapse täisealiseks saamiseni

350 krooni suuruse kapitali. On aga Teil võimalik rohkem säästa, siis kasvab ka kapital vastavalt suuremaks. Sellega kindlustate lapse tulevikku ja valmistate rõõmu enesele ja temale. Seepärast

juba täna astuge lähemasse ühispanka või Ü. K. Eesti Rahva-panka ja avage oma lapse nimele hoiuarve ja makske sinna järjekindlalt iga kuu kindel summa. Hoiuarveid avavad kõik ühispangad, hoiu- ja laenukassad ja ka

Ü. K. EESTI RAHVAPANK TALLINNAS, S. KARJA 19.

E. SPORLEDER

TALLINNAS

TELEFON: 457-16 ja 457-17.

Speditsoon • Siite- ja koksiiimport

Värvimis- ja apreteerimistööstus

T/Ü. H & P. TOFER

end. G. Birk.

Maakri 23.

Rackoja 13.

TALLINN.

KOHVIK JA KONDIITRIÄRI

TALLINN, HARJU 48. TELEF.: 445-00, 436-58, 479-00 JA 423-96

Feischner

Kalaeksport JOHANNES VANAASE

Tallinn, Toom-Kuninga 24, telef. 461-45.

IGASUGU SUITSU- JA VÄRSKE KALA OST JA MUUK.

Hotell-restoran-baar „EUROPA“

Tallinn, Viru 24. Telef. 467-01

ERITI SUUR BAAR HEADE SOOKIDEGA. — MUUSIKA LÖUNAAJAL JA ÖHTUL.

M. MÄNNIL & Ko

Tallinn, Pikk 13. Telefon 431-49

Raud- ja teraskaubad.

Moodsad kardinaliistud
suures valikus.

Kaubanduse A.-S.

HÜPPLER & KO

Tallinn, S. Tartu m. 43
Telefonid: 305-01, 306-12

Soovitame suurel ja väikesel arvul
rauda, plekki, igasuguseid tööriistu,

majapidamis-, jahi- ja maalritarbeid.

Ostame: vanarauda, malmi, plekki ja muid metalle.

ehitusmaterjale,

Kõige odavamalt ostate fotoaparaate ja -tarbeid

K. SILLAM'i fotoärist

Tallinn, Viru tän. nr. 11.

Telefon 469-66

Amatöörtööde vastuvõtt

Laevaäri

ERNST BERGMANN & Ko

TALLINN, VABADUSVÄLJAK 7, TELEFON 467-31

Narva
Linaketramise Manufaktuur

Vabrik: Narvas. Kontor: Tallinn, Pärnu mnt. 11

Valmistab linaseid riideid:

pesu-, voodi-, laua-, kleidi-,
mööbli-, käterätiku-, väljaõblemise
jne. ning

uuemates mustrites:

pikeetekke, päevatekke, põrandavaipu,
voodiesiseid vaipu; purje-, presendi-,
impregneeritud mantli- ja põrandariideid.

Müügil kõigis suuremais manufaktuurärides üle maa.

EESTI AKTSIASELTS

C. Siegel

Asut. 1877. a. Telegr.-aadress: „HYDRAULIK“
Tallinn, Lai t. 27, oma keskjaam 426-07.

Keskküte, vesivarustus, kanalisatsioon, pumbad, jõupumbad ja muud sanitaartarbed.

Ladu ja töökohjad.

Raualadu: Kopli tn. 5, tel. 432-80.

Autoosakond: Uus tn. 2, tel. 450-86.

Graafika- ja optikaosak.: Lai 29, tel. 419-87.

E s i n d u s e d: Tartus, Ülikooli 34, tel. 11-56.

Pärnus, Vilmsi 15, tel. 2-83.

Tallinna Ühispanga arveteseis 31. dets. 1939. a.

AKTIVA.

1. Kassa	Kr. 37.104.61
2. Hoiusummad	„ 27.708.—
3. Väärtpaberid	„ 13.949.79
5. Diskonteeritud vekslid	„ 329.442.81
7. Tähtajalised laenud	„ 4.208.—
9. K/korrent laenud	„ 230.400.38
10. Korrespondendid	„ 13.580.62
11. Garantiide deebitorid	„ 54.049.11
13. Vallasvara	„ 8.911.49
17. Muud aktivad	„ 1.599.40

Kr. 720.954.21

PASSIVA.

1. Osamaksud	Kr. 91.405.—
2. Tagavarakapital	„ 17.561.27
3. Eritagavarakapital	„ 4.404.81
4. Amortisatsioonikapital	„ 5.853.32
5. Hoiusummad	„ 462.500.85
6. Võlad teistes krediitas.	„ 54.142.15
10. Väljaantud garantiid	„ 54.049.11
13. Tuleva aasta tulud	„ 3.727.30
14. Muud passivad	„ 14.155.74
15. 1939. a. puhaskasu	„ 13.154.66

Kr. 720.954.21

AKTSIASELTS TALLINNA KÕIEVABRIK

JOHN CARR'i PÄRIJAD

Tallinn, Kopli tänav 33.
Telefon 439-79.

TKV—sisal- ja kokosmatid

Nõudes ainult TALLINNA KÕIEVABRIKU
tooteid, olete kindel, et saate hinnaväärilist
kaupa.

Moodsaid siid- ja villaseid

KLEIDIRIIDEID

VALMISTAB

UIÜ. „KUDUR“

VENNAD BESPROSVANNY & KO

Tallinn, Veerenni 29. Telefon 467-59.

Kaubad saadaval üle maa.

EESTI KINDLUSTUS-AKTSIASELTS

POLARIS

võtab vastu järgmisi kindlustusi:
**elu-, tule-, murdvarguse-, veo-, väärtsaadete-,
kasko- (laevakerede) ja klaasikindlustusi.**

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid
ületavad **Kr. 1.140.000.**— Seltsi asutamises
saadik on kahjude eest välja makstud üld-
kokku **Kr. 6,600.000.**— Soliidne edasikind-
lustus! Kahjud likvideeritakse viivitamata!

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12. Kõnetr. 426-66. Telegr.-
aadress: „POLARIS”. Osak. asub Tartus, S. Turg 11.
Kõnetr. 6-75. Esindajad kõigis linnades ja maakondades.

PESUSINE
SOKOL

*Loige
närem*

MÜÜGIL IGALPOOL

MAJANDUSESSENTSID:

likööride, veinide, napside ja
magusroogade valmistamiseks:

Ananas	Maraskino
Apelsin	Mustõstar
Aprikoos	Mörumandel
Aprikotin	õun
Arrak	Ploom
Banaan	Pirn
Benediktiin	Portvein
Chartreuse	Punss
Curaçao	Pähkel
Grenadine	Punane vein
Kakao	Riia Balsam
Kirss	Rum-Jamaika
Cognac	Sherry
Kohv	Sidrun
Köömen	Subrovka
Maasikas	Vaarika
Madeira	Vanilje
Malaga	Valdmeister
Mandariin	Veiniäädikas
	Virsik

A.S. **Ephag**
Tallinn
Harju 41
Narva m. 42

PIIRITUSE PUHASTAMISE VABRIKUTE O.Ü.

TALLINNA

Merepuicstee 15

VIINAVABRIK

Telefon 304-26

Napsid • Liköörid • Konjakid • Parfümeeria

Erika võitis
kõiki...

Mitusada „Naumann-Erika“ kirjutusmasinat, mis meilt osteti politsei- ja teiste riigiametnike poolt, tõendavad veelkord „ERIKA“ ületamatut kvaliteeti, kuna „Erika“ valiti sadade ostjate poolt paljude kirjutusmasinate hulgast. Müügil viis erimudelit mitmesuguste hindadega.

MAAILMAKUULSAD „I D E A L“ BÜROO-
MASINAD.

Ainuesindaja Eestis

KR. SAAR & Ko.

Tallinn, Viru 3. Tartu, Raekoja 2.

A-s. EESTISIID

Ketramis- ja kudumisvabrik seadistatud
1932. aastal.

Valmistab kõiksuguseid riideid ja lõngu.

VABRIKU LAOD:

Tallinn, Viru t. 5, tel. 447-87

Tallinn, Laadaplats 129

Tallinn, Laadaplats 177, ainult restid

Tallinn, Bekkeri as. nr. 5

Narva, Peetri plats 1

Viljandi, Tartu tän. 1, tel. 30

Tartu, Poe tän. 2, tel. 30-17

Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19

Rakvere, Tallinna tän. 25, tel. 4-47

Kuressaare, Lossi tän. 3, tel. 1-81

Pärnu, Laidoneri tän. 12, tel. 5-26

Tõrva, Tartu tän. 2

Nõmme, Pärnu mnt. 94

Valga, Kesk tän. 15

Kiviõli, Kiriku tän. 16

ERITELLIMISTE VASTUVÕTMINE.

RESTIDE MÜÜK.

KASEPAKKUDE JÄÄNUSEID

MÜÜB:

PÕHJA POOLITÖÖSTUS

TALLINN, SUUR TARTU MNT. 105

TELEF. 301-04

A-s. Extraktor

TALLINN

JALGRATTAD

RAHVA
OMA TÖÖSTUSE
MEISTERTOOTED

TUGEVAD JA PÖLISED
KINDLA JA SÄRAVA VÄRVIGA

HINNALT
KÕIGILE VASTUVÕETAVAD

MÜÜGIL TARVITAJATE
JA MAJANDUSÜHINGUIS

MÜÜGILADU:

TALLINN, NARVA MNT. 19

A/s
O.KILGAS

Eestima Olikonsortsium

RIIDEVÄRVIMISTÖÖSTUS

Flome

TALLINN, Tulika tän. 11

Telefon 452-61

CENTROKOMISE V. ŠVEC AGENTUUR

IMPORT

TALLINN, VENE 19, TELEF. 458-99

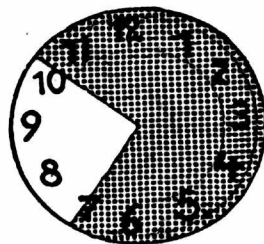
EKSPORT

RESERVEERITUD

A/S. „KOIL“ PABERIVABRIK
KOHILAS

TELEFON 455-17

Pühendage

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES

KIRJANDUST

—
KOOLIRAAMATUID,
KOOLITARBEID,
KIRJUTUSMATERJALE,
JONISTAMIS- JA
MAALIMISTARBEID,
PABERIKAUPU,
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2

„LASTE RÕÕM“

LOOB LASTELE RÕÕMSA MEELEOLU
ILMUB KORD KUUS